

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

 http://republika.pl/niva_bielastok/

№ 38 (2367) Год XLVI

Беласток 23 верасня 2001 г.

Цана 1,50 зл.

Зваротны ўдар

Аляксандар Максімюк

У амерыканскую палітычную дактрыну ўпісана рызыка — палітычна або мілітарна прыціскаючы нейкі рэгіён свету, краіне гэтай неабходна лічыцца з тым, што яна сама можа пачярпець ад тэрарыстычных актаў. Дзеля іх прадухілення працуецца ці не самыя вядомыя ў свеце разведвальна-следчыя службы — ЦРУ і ФБР. 11 верасня тэрарысты нанеслі на ЗША самы моцны ў гісторыі краіны ўдар, а ўвесе апарат ЦРУ і ФБР у прадухіленні бяды не здаўся ні на што.

Знішчэнне хмарачосаў-блізнюкоў Сусветнага цэнтра гандлю ў Нью-Йорку і часткі Пентагона адкрывае новую эпоху як у самім тэрарызме, так і ў змаганні з ім. Кангрэс ЗША надзяліў презідэнта паўнамоцтвам прымяніць мілітарную сілу супраць адказных за трагедыю мірнага насельніцтва тэрарыстаў ды краіны, якая ім спрыяла. Мілітарная акцыя, несумненна, задаволіць грамадскае запатрабаванне на помсту, але вярнуць у жывыя хоць бы адну душу з-пад гораў друзу і лому ў Нью-Йорку — не верне. Ці забеспячэнне такої вялікай краіны ад тых формаў тэрарыстычных актаў, якія былі прадэманстраваны 11 верасня, не будзе абазначаць неабходнасці адказацца ад прынцыпаў дэмакратызму, свабоды і адкрыласці грамадства? Ці ў імя ўсё ж выратавання гэтых каштоўнасцяў ЗША не будуць вымушаны перагледзець сваю палітыку ў свеце ды прадухіляць тэрарызм яе злагоджваннем, не даваннем асноў для гэткіх актаў наслія?

14 верасня а 20 гадзіне людзі ва ўсёй Польшчы запалілі ў вокнах свечкі за душы загінуўшых у ЗША. А загінуўшымі аказаліся не адзінкі, а цэлья тысячы. Запальваючы свечку, не пакідала мяне думка, што вось скончыўся — перш за ўсё для Амерыкі — міф, быткам светам можна пакіраваць пры да-

[працяг ↗ 2]

„Арляне” перад выхадам на сцену. Злева: Уладыслаў Камарчук, Іналіт Шайкоўскі, Яўгенія Хаміцкая, Ніна Гаўзэ, Ніна Шыманская, Яўгенія Хмялеўская, Людміла Фадзіна, Мікалай Фадзін, Ніна Домань (усе трое з Гродна), Вольга Данілюк і Марыя Адзіевіч; сядзіць Феадосій Аўдзіевіч.

55-годдзе калектыву „Арляне”

Спявайце доўга, нашы юбіляры

Міхал Мінцэвіч

Праз арлянскі калектыву на працягу яго існавання пройшло пару дзесяткаў выкананіццаў — спевакоў, музыкантаў, артыстаў. Калектыв заснаваў у 1946 г. мясцовы псаломнік Радзівон Агіевіч. Арлянскі калектыв мандаліністай і спевакоў — бо такая была яго першапачатковая назва — адразу набыў папулярнасць і ў 1950-х гадах выступаў у Варшаве, Ломжы, Любліне, Шчэціне і шэрагу меншых гарадоў.

Сёння калектыв „Арляне” налічвае дзесяць выкананіццаў. Займаючы ў ім Ніна Гаўзэ, Яўгенія Хаміцкая, Марыя Адзіевіч, Яўгенія Хмялеўская, Ніна Шыманская, Вольга Данілюк, Феадосій Аўдзіевіч, Іналіт Шайкоўскі, Уладыслаў Камарчук і інструктар Мікалай Фадзін. Усе яны працягваюць славіную традыцыю сваіх папярэднікаў.

1 верасня пасля абеду ў Орлі адбыўся народны фэст, прымеркаваны да юбілею калектыву. А паколькі праводзіўся ён у перадвыбарчы перыяд, сярод прыбылых гасцей вылучаліся кандыдаты ў парламентары ад СЛД. Калі войт Ян Добаш, прывітаўшы гасцей, сказаў: „За некалькі хвілін стануць перад вами жанчыны, якія свой лёс, сваё жыццё звязалі з беларускай песняй, з Арляншчынай”, публіка паднялася з лавак і прывітала юбілярак бурнымі аплодысментамі.

Далейшую частку мерапрыемства павяла Ніна Домань — настаўніца-харэограф з Гродна. Яна з калектывам сустрэлася 12 гадоў таму, калі на фестывалі беларускай песні ў Беластоку

праспівала з імі песню „Орля, Орля”. Канферансье расказала гісторыю калектыву і заяўвіла, што „юбілей — гэта свята не толькі для калектыву, колькі для тых людзей, якія самымі першымі пачыналі працу ў гэтым калектыве”. І хаяць былі зачытаны прозвішчы пачаткоўцаў, аднак не ўсіх пачынальнікаў запрасілі на ўрачыстасць.

Затым на сцену выйшаў Яўген Бало, які зачытаў свой верш аб Орлі і верш Віктара Шведа „І зноў я тут у Моры госцем”. А дваорадны брат апошняга Андрэй Грайко зачытаў свой верш „Аб снопавязалцы”. Пасля пээтычнай часткі на сцену выйшаў музичны інструктар калектыву Мікалай Фадзін з Гродна, які сказаў юбілярам наступнае: „Вы на сцене ўжо больш за паўстагоддзя. За гэты час вы несяце не толькі радасць, але і часцінку сваёй душы, свайго сэрца. Я ўжо з вамі 12 гадоў і я лічу, што гэтыя годы самыя лепшыя, самыя яркія ў майі жыцці. Я вельмі ўдзячны лёсу, што на сваім пуці сустрэўся з таленавітымі, ветлівымі і працавітымі людзьмі. Кажуць так: чалавек жыве, пакуль співае. Спявайце доўга, нашы юбіляры. Жадаю вам моцнага здароўя, душэўнага спакою, будзьце шчаслівы. Захавай Вас Бог!”

„Арляне” атрымалі ад гмінных улад букет кветак.

У канцэртнай частцы мерапрыемства апрача юбіляраў выступілі „Збучанкі” з Збуши, „Красуні” з Краснага Сяла, „Хлопцы-рыбалоўцы” з Рыбалаў, „Прымакі” з Гарадка і „Клекацкі”

[працяг ↗ 3]

Пра беларускае школьніцтва

У Беластоцкую кураторию асветы прыбылі 28 жніўня настаўнікі, дырэкторы школ і прадстаўнікі самаўрадаў, дзе навучаецца ў школах беларуская мова. Тэма навучання моў нацыянальных меншасцей краналася раней і ў міністэрстве, куратар узяўся працягнуць яе ў сябе ў ваяводстве, дзе не заўсёды абыходзіцца без проблем.

[болей ↗ 3]

Нудная кампанія

Нудота выбарчай кампаніі прададападобна бярэцца і з таго, што загадзя ўжо вядомы пераможца, будучы прэм'ер-міністр і яго акружэнне. Партыі салідарніцкага паходжання, якія прывялі фінансы краіны да руіны, ад некалькіх месяцаў наўват не могуць вызначыцца, ці знаходзяцца яны ў кіручай каапіцы, ці апазіцы.

[выбары ↗ 4]

Пра белую лілею і піве

Даміцэля ўсунула другую запацелую халодную шклянку ў чуць не мёртвую далонь Дарафея. Ён скрапна сашчаміў жменю. І сам, бы са здзілленнем, паглядзеў на свае абкусаныя пазногі. „Гэта я так... ад шасці гадоў...” — „Смакуюць? Ці ад адчаю?” — загуляла ў тэрапеўту Даміцэля. Змаўчай. Потым зноў узяўся за белую лілею, з дзвюма расквітнелымі, млюсна патыхаючымі кветкамі. Лілея, знак нявіннасці і чноты.

[апавяданне ↗ 5]

Музей з арнаментам

У Беларускім музеі ў Гайнайцы ў ліпені г.г. закончыліся будаўнічыя працы. Нядайна, побач галоўнага ўвахода ў музей быў зроблены велізарны беларускі арнамент „Жыцень”, паводле праекта гайнайскага мастака Віктара Кабаца, а ў адной з выставачных залаў рыхтуецца пастаянная экспазіцыя.

[Жыцень ↗ 8]

Катэхетычная канферэнцыя

У нашых школах навучанне рэлігіі вядзеца ўжо дванаццаты год. Маём дасягненні, аформленыя многія справы і з дзяржавай, і з Царквой. Ёсць добра падрыхтаваныя кадры, маём сістэму дасканалення настаўніцай Закону Божага, якія гарантуюць рэалізацыю асветных задач.

[абмен вопытам ↗ 9]

Дзе паставіць зубра?

Стараста растлумачыў, што аб месцы знаходжання помніка вырашае фундатар і юлады Гайнайкі. Паведаміў ён таксама, што прапанаваны помнік не з'яўляецца копіяй зубра са Звярынца, арыгінал якога знаходзіцца ў Спале.

[помнік ↗ 11]

Беларусь — беларусы

Паслугачы рэжыму хочуць закрыць „Пагоню”

13 верасня супрацоўнікі Ленінскай прокуратуры Гродна — старэйшы следчы Альфрэд Танкевіч і следчы Алег Кулевіч — у прысутнасці нанятых правялі ў рэдакцыі газеты „Пагоня” вобышк. Шукалі рукапісы артыкулаў журналіста Паўла Мажэйкі і рукапіс так званага „антывэрэзідэнцкага” верша, які даслаў у рэдакцыю невядомы аўтар. Гэты верш быў пададзены ў 36-ны „Пагоні” і прадубляваны ў № 37. Абодва нумары былі аддрукаваны, але ў кіёскі не паступілі, бо ўлады арыштавалі ўвесь наклад.

Першы ператрус у рэдакцыі „Пагоні” супрацоўнікі прокуратуры ў атачэнні міліцыянтаў учынілі яшчэ напярэдадні прэзідэнцкіх выбараў — позна ўвечары 5 верасня. У той час супрацоўнікі газеты чакалі, калі прывязуць у рэдакцыю спецыялісткаў „Пагоні”, прысвечаны перадвыбарчай кампаніі. Следчы Танкевіч паведаміў рэдактару Міколу Маркевічу, што супраць газеты ўзбуджана крымінальная справа за абразу прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Крымінальную справу ўзбудзіў намеснік прокурора Гродзенскай вобласці Уладзімір Аніська. Спецвыпуск „Пагоні” меўся выйсці накладам у 88 тысяч асобнікаў. Аддрукавана толькі 10 750 экземпляраў, якія былі канфіскаваны. У той жа дзень было канфіскавана і абсталяванне, на якім рабілася газета — чатыры камп'ютэры.

Рэдакцыя „Пагоні” панесла вялізныя страты, бо загадзя заплацила друкарні за паліграфічныя паслугі і завезла неабходную колькасць паперы. Рэдактар „Пагоні” лічыць, што гэта не што іншае, як бандытызм, які ўлады не саромеюцца ўжываць супраць незалежнае газеты.

Дарэчы, напярэдадні выбараў, у ноч з 8 на 9 верасня, у штаб-кватэры Гродзенскага аддзялення БНФ супрацоўнікі ўпраўлення КДБ па Гродзенскай вобласці таксама учынілі ператрус пад выглядам пошуку зброі, наркотыкаў і ўља.

Ігар ГАНДЛЕЎСКІ

У Кнізе спачуванняյ пасольства ЗША ў Беларусі пакінулі свае запісы сотні беларусаў

Сотні людзей пабывалі ў гэтыя дні каля будынка пасольства ЗША ў Рэспубліцы Беларусь — усклалі кветкі і запалілі свечкі ў знак пяцідзённай жалобы, якая афіцыйна аб'яўлена ў Амерыцы з 14 верасня. Напярэдадні ў Кнізе спачування ў ад імя Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі пакінуў запіс віцэ-прэм'ер — міністр замежных спраў рэспублікі Міхаіл Хвастоў.

Як заявіў карэспандэнту БЕЛТА Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол

Зваротны ўдар

[1 — працяг] памозе „хірургічных войнаў”. Узрывы бомбаў, якія амерыканскія лётчыкі з „хірургічнай” дакладнасцю кідалі на Сербію, явіліся ім з вышыні пару кілометраў яркім пунктам на маніторы камп'ютэра. Свет, аднак, далёка не

так з заклікамі да звяржэння існуючага ў Беларусі канстытуцыйнага ладу. Падчас вобышку ў штаб-кватэры прысутнічай дэпутат Расійскай дзярждумы Вадзім Бондар, які прыехаў у Гродна ў якасці назіральніка за выбарамі. Ён выказаў сваё абурэнне нахабнымі дзеяннямі кадэбісту. У сувязі з вобышкам 9 верасня старшыню гродзенскай філіі БНФ Сяргея Мальчыка пратрымалі на допыще ў памяшканні КДБ чатыры з паловай гадзіны. Туды ж прывялі, затрыманых праства на вуліцы, рэдактара „Пагоні” Міколу Маркевіча і карэспандэнта Паўла Мажэйкі. Затрымалі кадэбісты і актыўістку Маладой Грамады Святлану Нех. Цэлы дзень 9 верасня каля сядзібы БНФ у Гродне і рэдакцыі „Пагоні” дзяжурылі міліцыянты. У Гродне было адключана каля двухсот нумароў тэлефонаў апазыцыйных актыўісту і незалежных назіральнікаў за выбарамі.

Самой жа газете „Пагоні” пагражает закрышчё. Суддзя Вышэйшага гаспадарчага суда Рэспублікі Беларусь В. Жандараў у паперы ад 7 верасня, „разгледзеўшы матэрыялы па спэцыяльнай працу Гродзенскай вобласці ў інтэрэсах дзяржавы ў асобе Дзяржкамдруку да рэдакцыі газеты «Пагоня» аб спыненні дзеянісці сродкаў масавай інфармацыі і ліквідацыі юрыдычнай асобы” прызначыў судовы разгляд справы на 27 верасня. Ён мае адбыцца ў памяшканні Вышэйшага гаспадарчага суда ў Мінску. Намеснік прокурора Гродзенскай вобласці старэйшы саветнік юстыцы Я. Труцько патрабуе ў спэцыяльнай паперы за шматлікія папярэджанні Дзяржкамдруку адносна асобных публікацый у газете, спыніць дзеянісці газеты „Пагоні” і ліквідаваць яе рэдакцыю.

Супрацоўнікі „Пагоні” на чале з рэдактарам расцэнваюць карную акцыю ўлад, як спробу знішчэння адзінай чиста беларускай газеты ў рэгіёне. Журналісты не збіраюцца здавацца, падводзіць сваіх чытачоў і зробіць ўсё магчымае, каб самааддана працягваць выпуск папулярнага выдання.

Ігар ГАНДЛЕЎСКІ

ЗША у Беларусі Майкл Козак, ён і ўсе супрацоўнікі пасольства вельмі крануты той спагадлівасцю, якую праявіў беларускі народ да гора яго суайчыннікаў. Пасол выказаў упэўненасць, што ўрад ЗША прыме ўсе меры па забеспячэнні далейшай бяспекі амерыканскага народа і разам з усім сусветным супольніцтвам дасць належны адпор міжнароднаму тэрарызму.

Галіна ШАРАЕВА
БЕЛТА, 14.09.2001 г.

ўпісваеца ў такую мадэль. За маніторамі тых жа камп'ютэраў — знішчэнне, смерць і трагедыя рэальных, а не віртуальных людзей. Рэальных у той жа ступені, што і насельнікі абеддвух хмарачосаў, на якія змоўнікі-тэрарысты з „хірургічнай” дакладнасцю навялі ўкрадзенія самалёты.

Аляксандар МАКСІМЮК

Беларуска-польскае супрацоўніцтва

У Беластоцкай палітэхніцы ў дніх 11-13 верасня праходзіла Польска-беларуская выставка навукова-даследчых дасягненняў. З яе нагоды пра беларускія навукова-даследчыя контакты з замежжам расказаў „Ніве” праектар па справах навукі Беларускага дзяржаўнага універсітэта, член Калегіі Дзяржкамітэта па справах навукі і тэхнолагіі Рэспублікі Беларусь, прафесар Сяргей РАХМАНАЎ.

Ініцыятыва навукова-даследчых контактаў між Польшчай і Беларуссю выйшла ад Міністэрства нацыянальнай адукацыі Польшчы і ад Камітэта па справах навукі і тэхнолагіі Беларусі. Рэзумінны людзі бачаць патрэбу супрацоўніцтва не аглядаючыся на палітыку, патрэбу мяняць вектар узаемных адносін і ў напрамку навукова-тэхнічнай вобласці, абменьвацца вопытам у гэтай галіне. Раней ужо беларускія выкладчыкі чыталі лекцыі ў польскіх вучэльнях, а цяпер пераходзім на новы, дзелавы ўзровень узаемных адносін. У мінулым годзе мы ладзілі першую супольную выставу навукова-даследчых дасягненняў у Гродне, у гэтым годзе ладзілі ў Беластоцку, у будучым правядзім у Брэсце. Хочам, каб яны адбываюцца кожны год пачаргова ў Польшчы і Беларусі. Хочам працаваць на пастаяннай аснове і дзеля гэтага створана намі Польска-беларуская дзелавая асацыяцыя „Перамога”. У яе рамках будзем праводзіць абмен інфармацыяй, спецыялістамі, праектамі навукова-тэхнічнага характару. Імкнемся да эканамічнага супрацоўніцтва, да арганізаціі на аснове нашых праектаў такої вытворчасці, якую можна было б рэалізаваць у Польшчы, Беларусі і ў трэціх краінах.

Нам важна, што Польшча гатова становіча ўспрымаць беларускія вырабы. Некаторыя нашы навукова-тэхнічныя

распрацоўкі перавышаюць сусветны ўзровень. Беларусь актыўна супрацоўнічае з многімі краінамі на ўсіх кантынентах. Гэта не толькі абмен спецыялістамі, але таксама дзеянісці накіраваныя на заключэнне контрактаў. Па адносным узроўні навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва Беларусь знаходзіцца ў ліку лідэраў сярод краін Усходняй Еўропы і СНД. Найбольш супрацоўнічаем з Расіяй, Кітаем, Індый, Алжырам і Германіяй; гэта дазваляе нашай краіне здабываць зневажнія рэсурсы за нашы распрацоўкі.

Польшча ў апошнія гады не займала актыўнай пазіцыі ў адносінах да нашага навукова-тэхнічнага патэнцыялу, але сёння і яна можа стаць сур'ёзным нашым партнёрам; гэта пасадзейнічае збліжэнню нашых краін. Мы — суседзі, у нас адноўляюцца менталітэт. У Беластоцку нас прынялі вельмі щепла і мы вельмі ўдзячны за гэта ўсім у Польшчы. Гэты прыём з'яўляецца таксама сведчаннем становічай ацэнкі высокага навукова-тэхнічнага патэнцыялу Беларусі і мы зробім усё, каб дало гэта доўгатэрміновыя выследкі.

Чым больш будзем сустракацца з сабою, тым лепш людзі будуть разумець, чым у сапраўднасці з'яўляецца Беларусь. Гэта інфармацыя дазволіць правільна ўспрымаць нашу краіну і наш народ.

Запісаў Аляксандар ВЯРБІЦКІ

III Нацыянальны кінафестываль у Брэсце

Двойнымі святамі стаць III Нацыянальны фестываль беларускіх фільмаў, які адбудзеца ў Брэсце з 22 па 26 верасня. Як адзначыў дырэктар кінастудыі „Беларусьфільм” Вячаслав Шанько, акрамя агляду апошніх лепшых работ нацыянальнага кінематографа фестывальная праграма прапануе прэм’еру мастацкага фільма „Свежына з салютам” — першай карціны, створанай на беларускай мове за некалькі мінульых гадоў.

На думку першага намесніка міністру культуры РБ Уладзіміра Рылаткі, Нацыянальны фестываль беларускіх фільмаў у Брэсце — сапраўды вялікае свята кіно, якое выклікала за час свайго правядзення асаблівую атмасферу ў горадзе і вянрнула гледача ў кіназалы.

Цяперашні кінафорум захаваў шмат добрых традыцый. У конкурсным па-

казе фестывалю — ігравыя, дакументальныя, навукова-папулярныя, анімацыйныя, тэлевізійныя і відэафільмы, створаныя за апошнія два гады. Усе свае работы будзець прадстаўляць самі аўтары. Акрамя вядомых беларускіх майстроў экрана ў Брэсце прыедзе шмат гасцей-расіян. У рамках фестывалю пройдуць вечары-сустэречы „Зоркі расійскага кіно ў беларускіх фільмах”. А конкурсную праграму кінастужак будзе ацэнваць журы, якое ўзначалиць старшыня кінематографісту Літвы рэжысёр Гіціс Лукшас. Заснавальнікамі кінафестывалю выступілі Міністэрства культуры РБ, Беларускі саюз кінематографісту, Нацыянальная кінастудыя „Беларусьфільм”, Брэсцкі абласны і гарадскі выканкамы.

Наталля Бягун
БЕЛТА, 14.09.2001 г.

Лукашэнка адмовіўся выказаць спачуванні амерыканскаму народу

Як стала вядома прэс-цэнтру Хартыі '97 з крыніцаў, набліжаных да Адміністрацыі Прэзідэнта, Аляксандар Лукашэнка сёння адмовіўся выказаць спачуванні амерыканскому народу ў свяязі з самымі жахлівымі тэрарыстычнымі актамі, што адбыліся ў ЗША два дні таму. Аляксандар Лукашэнка меў намер наведаць амбасаду ЗША ў Мінску для таго, каб уласнаручна напісаць у спецыяльны Кнізе жалю, якая з'явілася ў амерыканскай амбасадзе пасля трагедыі 11 верасня, свае спачуванні амерыканцам. З гэтай мэтаю ён выехаў у амбасаду, дзе яго чакалі каля 11 гадзін. На шляху супрацоўнікі прэс-службы прэзідэнта патэлефанавалі ў амбасаду

для того, каб папярэдзіць аб тым, што Аляксандар Лукашэнка прыхапіў за сабой цэлую здымачную группу, якая засведчыла б „усенародна абранага” за такім прыстойным заняткам, а пасля пракруціла б па Беларускім тэлебачанні. Аднак супрацоўнікі амбасады ў адказ заяўлі, што, у свяязі з такім трагічнымі абставінамі, здымка, па-першае, не да месца, а па-другое, зноў такі з тымі ж абставінамі забаронена на тэрыторыі амбасады. У адказ на забарону весці здымку Лукашэнка аддаў загад разварочвацца і вяртацца назад. Выказваць спачуванні без тэлекамераў ён не пажадаў.

Навіны Хартыі '97, 13.09.2001 г.

Радзілі пра беларускае школьніцтва

У Беластоцкую кураторыю асветы, па запрашенні ваяводскага куратара Яраслава Зялінскага, прыбылі 28 жніўня настаўнікі, дырэкторы школ і прадстаўнікі самаўрадаў, дзе навучаецца ў школах беларуская мова. Тэма навучання моў нацыянальных меншасцей краналася раней і ў міністэрстве, куратар узяўся працягнуць яе ў сябе ў ваяводстве, дзе не заўсёды абыходзіцца без проблем. Пасля агульнага ўступу, у якім куратар выказаў адкрытасць сваёй установы да шырлінейшага супрацоўніцтва пры арганізацыі пастаянных мерапрыемстваў (конкурсы, алімпіяды, фестывалі і іншыя), выказваліся прадстаўнікі самаўрадаў. Між іншым, Якуб Садоўскі з Нарваўскай гміны расказаў пра праblems з давозам дзяцей у школы і рамонтом даху. Без дапамогі кураторы гміны не справяцца з асветнымі пытаннямі, што заключаецца перш за ўсё ў фінансах — субвенцыі на асвету не хапае, каб пераадолець найважнейшыя справы. У адказ куратару сцвердзіў, што ў Падляшскім ваяводстве 117 гмін, і ўсіх іх ёсьць фінансавыя праblems; абяцаў дакладна прыгледзецца праblemам і ўспамагчы гмінныя ўлады. Былі галасы і з Нарваўчанска, Бельскай, Кляшчэлескай, Гайнайскай гмін. Кожная з іх мае свае фінансы, і ёсьць праблема з метадыстамі па беларускай мове і ўвогуле з кансультантамі. Гміны маглі б паразумецца адносна аднасна асобы, якія магла б займачца беларускай мовай не толькі ў сваёй гміне. Патрэбныя вопытны настаўнікі-дарадца па спраавах беларускай мовы — ёсьць ім у Бельскай гміне Тамара Русачык. Пасол Ян Сычоўскі, які дзейнічае ў сеймавай Камісіі па спраавах нацыянальных меншасцей, кранаў там справу падручнікаў і праграм навучання нацыянальнай мовы, павелічэнне субвенцый для „меншасных” школ; прапанаваў іншым гмінам раней, каб за невялікую аплату пакарысталіся яны вопытам настаўніцы бельскай ПШ н-р 3 — адказам было маўчанне гмінных улад. Да гэтай пары нават беларускі ліцэй у Бельску не меў права калектыца кансультантамі настаўніцы „тройкі”. Нарада ў кураторы закончылася тым, што Асяродак дасканалення настаўнікаў у Беластоку аформіць справу па ўсіх планах, і Тамара Русачык будзе слушыць парадамі па ўсіх школах, дзе навучаецца беларуская мова.

(лук)

Яўген Вапа, старшыня Беларускага саюза ў РП, які шмат гадоў быў настаўнікам гісторыі, апрацоўваў для міністэрства праграмы міжкультурнай адукацыі ў школах — тая прарапановы практична не быў ўведзены ў жыццё. На сарганізаванне курсаў для настаўнікаў, якія падрыхтавалі б іх да пісання праграм звярнуў увагу дырэктар гайнайскага белліцэя Яўген Сачко. Адзначыў ён таксама, што да дырэктораў школ належыць абязяцак кожнаму бацьку вучня, які захоча вывучаць родную мову, даставіць бланк заяўкі аб такой волі, каб была магчымасць сабраць іх у сакавік-красавік. Настаўнікі, прысутныя на сустэречы, звярталі ўвагу на адпаведную прамоцию актыўных, ініцыятыўных педагогаў. Сустэречы ў кураторыі, на якіх будуть не толькі заплёніванні аб добрай волі супрацоўніцаў, а канкрэтныя ініцыятывы, былі б вельмі пажаданымі і карыснымі для ўсіх бакоў.

Беларускую мову як дадатковы прадмет вывучае **3 539** вучняў, з чаго **1 780** асоб вучачца ў 26 пачатковых школах, **646** — у 11 гімназіях і **1 113** — у 2 агульнаадукацыйных ліцэях. Заняткі па беларускай мове вядуцца таксама ў Самаўрадавым дзіцячым садку н-р 14 у Беластоку для 34 дзяцей (16 ва ўзросце 5-6 гадоў і 18 — для 3-4-гадовых). Навучанне беларускай мове вядуцца галоўным чынам у школах Бельскага павета (у пяці пачатковых школах — 800 вучняў, у трох гімназіях — 285 вучняў і ў адным агульнаадукацыйным ліцэі — 564 вучні), Гайнайскага (у васеннацца пачатковых школах — 715 вучняў, у сямі гімназіях — 347 вучняў і ў адным агульнаадукацыйным ліцэі — 549 вучняў). У Беластоцкім павете беларускую мову вывучае 134 дзяцей, а таксама ў гімназіі ў Гарадку — 14 вучняў. Чатыры асяродкі — гэта тыповыя школы для нацыянальных меншасцей, дзе ўсе дзецы вывучаюць беларускую мову (Комплекс школ з навучаннем беларускай мовы ў Бельску-Падляшкім — Пачатковая школа н-р 3 і Гімназія н-р 3, Беларускі агульнаадукацыйны ліцэй імя Браніслава Тарашкевіча ў Бельску-Падляшкім, Гімназія з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Гайнайцы і Беларускі агульнаадукацыйны ліцэй у Гайнайцы). Колькасць вучняў, вывучаючых беларускую мову, ад некалькіх гадоў утрымліваецца на тым самым узроўні.

(лук)

Перад хрысным ходам.

Дажынкі ў Рыбалах

Айцец Рыгор Сасна, настаяцель прыхода св. св. Касмы і Дзям'яна ў Рыбалах штогод у верасні служыць імшу ў падзядцы за плён, які сабралі мясцовыя гаспадары. Свяціць тады хлеб і дажынкавыя вянкі. А пасля багаслужбы ўдзельнікі свята гуляюць на народным фэсце.

Першыя дажынкі ў Рыбалах былі сарганізаваны восем гадоў таму на тэрыторыі мясцовага Сельскагаспадарчага камбіната. Свята плёну заўсёды мела экumenічны характар, разам з бачошкам маліўся каталіцкі святар. У гэтым годзе быў гэта ксёндз Кышыштаф Яновіц з парафіі Маці Божай з гары Кармэль у Бельску.

Сёлета плён быў багаты, стыхійныя бедствы аблінулі Рыбалы, дык было чаму радавацца і за што дзякаваць. Толькі банкрутства Сельскагаспадарчага

камбіната навісла чорнай хмарай над святам. Таму галоўную ролю ў сарганізаванні ўрачыстасці ўзяў на сябе Вясковы дом культуры пад кіраўніцтвам нястомнай Лідзія Мартынік. Запрэглі яна ў падрыхтоўку „Хлопцаў-рыбалоўцаў”, моладзь, пажарнікаў. На месца фесту вызначылі школыны пляц, запрасілі гасцей: калектывы і кандыдаты ў парламент. Старэйшыя жыхары маглі паслуhaць фальклорныя калектывы, моладзь — эстрадныя, адны і другія — цяперашніх і будучых паслоў ды сенатараў, а таксама паглядзець выстаўку ўраджаю, падрыхтаваную Ваяводскім асяродкам сельскагаспадарчай кансультациі. Рыбалаўскія дзяўчаткі падрыхтавалі з боку сцэны пляц гульняў для наймалодшых.

Дажынкі закончыліся танцамі. (ак)

Курсы для экзаменатараў новай матуры

Новая матура зараз выклікае шмат эмоцый, якія зводзяцца да пытання — будзе яна, ці не будзе ў 2002 г. Пра гэта вырашаць новыя ўлады, якія сформулююць пасля парламенцікіх выбараў. Не чакаюць такіх пастаноў, Акруговая экзаменацыйная камісія ў Ломжы, якай сваёй дзейнасцю ахоплівае Падляшкое і Вармінска-Мазурскае ваяводства, з 28 жніўня па 1 верасня правяла курсы для экзаменатараў беларускай, літоўскай і украінскай моў. Менавіта на тэрыторыі акругі знаходзяцца ліцэі, у якіх навучаюцца роднай мове моладзь нацыянальных меншасцей. Вядома, што мают тут на думцы нашы ліцэі ў Гайнайцы і Бельску, літоўскі — у Пуньску і ўкраінскі — у Гуреве-Ілавэцкім.

На курсах было 20 настаўнікаў: 9 — беларускіх, 8 — украінскіх, 3 — літоўскіх. Вяла курсы Яніна Каханоўская, якай ў Акруговай экзаменацыйной камісіі адказвае за школы нацыянальных меншасцей. Хаця ўсе дні былі вельмі працягістыя, заняткі адбываюцца з 9 раніцы да 18 гадзін вечарам (з перапынкам на абед), атмасфера была вельмі сімпатичнай і сяброўскай. Ідэя супольных курсаў для беларускіх, літоўскіх і украінскіх настаўнікаў мела таксама інтэграцыйны аспект. Была нагода пазнаёміцца, абмяніцца вопытамі і адрасамі з надзеяй на далейшыя контакты, магчымы і ліцэістай. Тым больш, што украінскія ліцэі раскінутыя па розных кутках Польшчы. Былі таксама настаўніцы з Белага Бору, Легніцы і Пярэмышля.

Курсы былі прысвечаны юрыдычнай арганізацыйным аспектам, стандартам

і спецыфіцы новай матуры ды этицы экзаменацтара. Слухачы, нягледзячы што гэта быў апошні тыдзень канікул, слухалі дакладаў і самі практыкаваліся не толькі на занятках, але атрымлівалі і хатнія працы. Найбольш эмоцыйны выклік экзамен, які працягваўся чатыры гадзіны. Кандыдатам на экзаменацтараў трэба было за гэты час праверыць і ацаніць па шэсць вучнёўскіх прац (чатыры сачыненні і два тэсты на разуменне публістычнага тэксту). Усе атрымалі аднолькавыя працы — па чатыры на асноўны ўзровень, абавязковы для ўсіх вучняў, і па дзве — на расширяны. Што цікава, разыходжанні ў ацэнцы змяніліся ў розніцы толькі чатырох пунктаў. У выпадку некоторых прац задзіўляла амаль стопрацэнтная згоднасць ацэнкі.

Усе ўдзельнікі паспяхова закончылі курсы і сталі экзаменацтарамі новай матуры, што пацярпілі пасведчаннем. Усе пераканаліся, што новая матура насяе шмат новага — пачынаючы ад формы, на выніках кончыўшы. А галоўнае заданне настаўніка навучыць вучня думаць і выказаць свае думкі — гэта вельмі важна, калі ідзе пра навучанне беларускай мовы, літаратуры і гісторыі. Пара адыхіці ўжо ад савецкіх схем і пачаць думаць па-свойму, напрыклад, чытаючы Янку Купалу ці Якуба Коласа.

А пры нагодзе, цікава было б на страницах „Нівы” пачытаць, што пра новую матуру думаюць беларускія настаўнікі і ліцэісты. Можа „Ніва” падхапіла б гэту, не менш за фэсты і пілігримкі, актуальную тэму, каб прыблізіць яе нашаму народу, які ў гэты ж час думае: „А навоша майму дзіцяці тая беларуская матура?”

Лена Глагоўская

Калектыв мандаліністаў і спевакоў на канцэрце ў Ломжы — 22 ліпеня 1955 г. Злева: Рыгор Качынскі, Ілья Кубаеўскі, Мікалай Мураўскі, Ян Кубаеўскі, Ян Раманок, Яніна Сівэк, Аляксандр Кубаеўскі, Галіна Скоўран, Галіна Піччатоўская і Феадосій Аўдзіевіч.

Спявайце доўга, нашы юбіляры

[1 ♂ працяг] з Боськаў. Пасля канцэрта калектывы, госці і кандыдаты ў парламентарыі сустэрліся за сталом у пажарнай святліцы.

Святкавалі не ўсе быўшыя члены калектыву. На камісіі па спраавах самаўраду Гміннай рады, калі абмяркоўваўся план святкавання юбілею, я працана-

ваў, каб запрасіць ўсіх члену калектыву, не абмінуць піянераў, якіх лёс раскінуў па краіне (Варшава, Беласток, Сілезія) і якія на канікулы прыїзджаюць на радзіму. На жаль, сталася інакш. Прыкра асабліва было тым, якія акурат заходзілі ў Орлі.

Міхал Мінцэвіч

Фота аўтара і з архіва аўтара

Нудная кампанія

Ніякіх грамадскіх эмоцый не выклікае сёлетняя выбарчая кампанія ў парламент. Палякі, як ніколі раней, перасталі давяраць людзям, які называюць сябе палітыкамі. Паводле сацыялагічных аптыганаў звыш 40 працэнтаў рэспандэнтаў заяўляе, што ўвогуле не пойдзе на выбары. Шмат хто адкрыта аргументуе свою адсутнасць словамі: „А мне там усё адно, хто мяне абкрадаць будзе”. У грамадскім адчуванні, штораз часцей палітык атая самліваецца са злодзеем.

Нудота выбарчай кампаніі праўдападобна бярэцца і з таго, што загадзя ўжо вядомы пераможца, будучы прэм'ер-міністр і яго акружэнне. Партыі салідарніцкага паходжання, якія прывялі фінансы краіны да руіны, ад некалькіх месяцаў наўват не могуць вызначыцца, ці знаходзяцца яны ў кіруючай кааліцыі, ці апазіцыі. Нават калі кіраўніцтва партыі дэмантруе свою апазіцыйнасць, яе дзеячы знаходзяцца ў складзе Рады міністраў. Ад некалькіх месяцаў дзяржавай амаль ужо нікто не кіруе. Вярхушка адміністрацыі распачна шукае сабе выгадных месц на найбліжэйшую будучыню. Грошай не хапае ўжо на нішто.

У выбарчых акругах кожная партыя паставіла ўдвай больш кандыдатаў, чым закон прадбачвае месц. Тому на вуліцы ў змесце плакатной пропаганды часцей можна знайсці элементы змагання паміж кандыдатамі тae саме партыі, чым паміж канкурэнтнымі арганізацыямі. З прыватных размоў з некаторымі кандыдатамі на паслоў адчуваеща нянявісць да сваіх калег з партынага выбарчага спіска. І гэта зусім зразумелае, таму што электарат, хаця мае свою партыю, але не заўсёды асобу, якую хацеў бы бачыць паслом. У выпадку беластоцкага спіска Саюза левых дэмакратоў, дзе пераважную большасць галасоў бярэ Владзімеж Цімашэвіч, пра мандатныя месцы астатніх кандыдатаў можа вырашаць колькасць галасуючых сяброў і членаў іх сям'і.

Галоўнай тэмай сёлетний выбарчай кампаніі з'яўляецца дзяржаўны дэфіцит і справа выхаду з катастрофічнай фінансавай сітуацыі. 90 мільярдаў золотых, або 20 мільярдаў долараў не хапае ў бюджет, каб дзяржава ў 2002 г. магла выконваць свае канстытуцыйныя функцыі. Нягледзячы на гіганцкую запазычанасць і ненатуральна высокія падаткі, урад Ежы Бузка прывёў фінансы дзяржавы да развалу.

Найбольш смешнае, што ўсе галоўныя палітычныя сілы гавораць пра бюджет, але ніхто не хоча да выбараў сказаць грамадзянам, чыім коштам адбудзеца фінансаванне дэфіціту. Урад і Акцыя выбарчая „Салідарнасць” адказвае, што гатовы рэцэпт будзе 30 верасня, тýдзень пасля выбараў. СЛД заяўляе, што выканажацца ў гэтай справе тады, калі ўрад прадставіць свае пропановы. Толькі малыя партыі, якія не маюць ніякіх шанцаў атрымаць месцы ў парламенце — Ліга польскіх сем'яў, Альтэрнатыва, ці Самабарона — даюць простыя рэцэпты на ўсе хваробы дзяржаўнага бюджету. Тыя, што

будуць кіраваць Польшчай, не хочуць да выбараў гаварыць грамадзянам, што ў найбліжэйшы час будзе ім значна горш жыцься, чым дагэтуль.

А грошай у бюджетце ніяма таму, што ўсё магчымае, што можна было прадаць замежнаму капіталу, ужо прададзена, а гроши частковыя праедзены, а частковыя раскрадзены палітычнымі элітамі. Прадаюцца яшчэ апошняя манапалістычныя фірмы, якія прыносяць дзяржаве вялікі прыбыток, напрыклад, Тэлекамунікацыя ці Петрахімія. Але замежны капітал, які гатовы даць гроши, патрэбны для ратавання дзяржаўнага бюджету, дамагаецца ад улад краіны пазіцыі рэкецёра на польскім рынку. Гэта абазначае, што надалей шмат даражай будзем плаціць за тэлефонныя размовы, чым немцы і амерыканцы. Нашы эліты наогул пагаджаюцца на такі грабеж сваіх грамадзян.

Другой прычынай падзення бюджету сталі цэны на алкагольныя напоі і цыгарэты. Раней продаж гэтых тавараў прыносіў бюджету дзяржавы амаль 30 працэнтаў усяго прыбыту. Цяпер палякі перасталі піць і курыць айчынныя вырабы. Штораз часцей, распіваючы пляшку гарэлкі, ці зацягваючы папяросным дымам, падмациваючы бюджеты Чэхіі, Славакіі, Украіны, Беларусі, Расіі, дзе цэны на гэтыя вырабы прынамсі напалову меншыя.

Трэцяя прычына фінансавай катастрофы гэта штучна разбудаваная адміністрацыя, выключна дзяля патрэб партынага актыву. Партыі, якія прыйшли да ўлады ў 1997 г., імкнуліся таксама матэрыяльна падмацаваць сваю перамогу. Здабычай стала дзяржава і яе бюджет. Чвэрць бюджету разыходзілася праз пасрэдніцтва новаствораных інстытутаў, фондаў, агентстваў, у якіх сядзелі людзі з менталітэтам шляхты-галоты.

У выніку карумпавання парламентарыяў, сённяшня дзяржаўныя законы дазваляюць замежнаму капіталу, без ніякіх інвестыцый у вытворчасць, праводзіць вялікія фінансавыя аперацыі, у выніку якіх мільярды долараў выплываюць з краіны.

Ніхто з палітыкаў, якія праўдападобна засядаць будуць у новым парламенце, не згадвае пра патрэбу санацыі адносін з замежнымі капіталамі, ніхто не дамагаеца зняжэння пасрэдных падаткаў, якія задушылі гаспадарку, а пра ліквідацію новаствораных, руйнующых публічныя фінансы агенцтваў і фондаў успомніў толькі лідер СЛД Лешак Мілер. На практицы аднак рэалізацыя гэтага праекта маларальная, таму што актыў партыі Мілера таксама будзе дамагацца свайго ўдзелу ў здабычы. Так ці інакш, рахунак за ўсе махлярствы і некампетэнтнасць улад заплацяць грамадзянам. Бяда ў тым, што ўжо не ўсе ў змозе плаціць тэя цэны за воду, электраэнергію, тэлефоны, асяпленне, лякарствы, хлеб і малако, якія ад іх патрабуюцца. Пастаянна ўзрастаючая армія беспрацоўных таксама не стварае найлепшых прафнозаў на найбліжэйшую будучыню.

Яўген МІРАНОВІЧ

У цэнтры: Лешак Мілер і Владзімеж Цімашэвіч.

Беларусь вачыма маскоўскіх карэспандэнтаў

Самаахвярны выбар

(фрагменты)

Прыгожа і элегантна

Калі беларускі Цэнтрвыбаркам аб'явіў першыя рэзультаты, Лукашэнка назваў сваю перамогу „прыгожай, бліскучай і элегантнай” і заклікаў сваіх апанентаў прызнаць паражэнне. (...) Большасць субяседнікаў карэспандэнта „Эксперта” ў Мінску лічыць, што презідэнт Лукашэнка на выбараў рэальная набраў каля 60% галасоў. „Пераможныя вынікі з абласцей прыйшли на працягу некалькіх гадзін, у той час як у Мінску, дзе было поўна міжнародных назіральнікаў, падлік ішоў вельмі павольна. Таму менавіта вынікі галасавання ў сталіцы найбольш блізкія да сапраўднасці”, — пракаментаваў сітуацыю адзін з беларускіх палітолагаў, пажадаўшы захаваць аナンімнасць. Па афіцыйных даных у Мінску за Лукашэнку прагаласавала ўсяго 57%.

У любым выпадку, і выбары, і выбарчая кампанія прайшли не так ужо „прыгожай і элегантнай”. Пачатковая на працягу некалькіх тыдняў беларуское Міністэрства замежных спраў адмаўляла назіральнікам у візах. Выбарчая камісія як магла перашкаджала ім у правы: адхіляла ад азнямлення з рабочымі пратаколамі і ад кантролю за падлікам галасоў. За пяць дзён да афіцыйнай даты выбараў галасаванне ішло ўжо на ўсю моц, прычым прагаласаваць загадзя можна было без тлумачэння прычын. У некаторых сельскіх раёнах да 80% выбаршчыкаў прагаласавалі датэрмінова. З пункту гледжання назіральнікаў, менавіта датэрміновае галасаванне стварае найлепшыя магчымасці для маніпуляцыі рэзультатамі.

Выбарчай кампаніі спадарожнічала беспрэцэдэнтная інфармацыйная вайна. Блокі навін на беларускім тэлебачанні ператварыліся ў бясплатныя рэкламныя ролікі Аляксандра Лукашэнкі. Напярэдадні выбараў падвоенны тыражом выйшаў спецыяльны нумар дзяржаўнай газеты „Советская Белоруссия”, яго бясплатна даставілі ў кожную мінскую кватэру. Восем старонак з дванаццаці былі прысвечаны асобе презідэнта, яшчэ дзве — „загавору замежных разведак”, быццам бы накіраваным на ажыццяўленне ў Беларусі „югаслаўскага варыянта”. Апазіцыйнаму друку чыніліся ўсемагчымыя перашкоды — ад раптоўных фінансавых праверак да арышту тыражу і тыпаграфіі. У адказ апазіціі без канца абвінавачвала Лукашэнку ў дачыненні да зінкнення палітычных праціўнікаў, сярод якіх былі віцэ-спікер Віктар Ганчар, экс-міністр Юрый Захаранка, журналіст Дзмітрый Завадскі.

Вельмі дарагі сіяра

У Мінску гавораць: прэзідэнт Беларусі выбіраюць у Крамлі. Беларусы

ў цэлым настроены прарадзісці, таму пазіцыя Расіі была нямалаважнай. Хаця ў час выбараў Крамль не акказаў адкрытай падтрымкі Лукашэнку, у цэлым станоўча-нейтральная пазіцыя расійскіх улад, а таксама візіты шэрагу расійскіх палітыкаў, у тым ліку спікераў абедзюючых палат парламента і маскоўскага мэра, адигралі сваю ролю ў тым, што Лукашэнка астаўся пры ўладзе.

У многім падтрымку з боку Масквы Лукашэнка забяспечыў сабе тым, што яму ўдалося пераканаць расійскія эліты: калі ён не будзе прэзідэнтам, то Беларусь неўзабаве зменіць сваю палітыку і стане дрэфаваць у бок НАТА. Аднак гэта не больш чым міф. З 1995 па 1991 г. Беларусь і Расія з невялікім перапынкамі былі аднымі цэлым, таму прарадзісція настроі да заходу ад Смаленска вельмі моцынія. Добра разумее гэта і апазіцыя, сама таксама прарадзісція настроеная. У пачатку лета ваяж у Маскву здзейсніла цэлая група апазіціянеру. Аднак безвынікова: Крамль вырашыў зрабіць стаўку на партнёра, хай не зусім прыемнага, але за 7 гадоў знаёмства стаўшага звычайнім і прадказальным. Апазіціянеры, атрымаўшы ў Крамлі ад варот паварот, звярнуліся на Захад, які ніколі асаблівай любові да бацькі не адчуваў.

Безумоўна, Крамль зацікаўлены ў захаванні цесных сувязей з Беларуссю, якая цяпер фактычна з'яўляецца расійскім фарпостам на Захадзе. Аднак цяпер гэты фарпост каштует надта дорага: каб падтрымліваць сацыялістычны запаведнік на плаве, Расія ўскосна (дзякуючы мытнаму саюзу і пастаўкам дармовых энергарэсурсаў) траціць, паводле некаторых ацэнак, каля 2 млрд. долараў у год. Пераканаць Лукашэнку ў правядзенні эканамічных рэформ будзе вельмі складана: ён не з тых, хто лёгка адмаўляецца ад сваіх перакананняў.

У доўгатэрміновай перспектыве Лукашэнка можа аказацца для Масквы сур'ёзным „галаўным болем”. Таму, як лічачь эксперыты, у будучым Расія можа пайсці на дапамогу апазіцыйным сілам. Празмерна доўгай падтрымкай аўтарытарнай улады Лукашэнкі Крамль можа выклікаць рост антырасійскіх настроў яў Беларусі і адназначную арыентацыю апазіцыйных сіл на Захад, які ўжо абяца павялічыць фінансаванне апазіцыі. А гэта ўжо не адпавядае нацыянальнім інтэрэсам Расіі. Крамлю значна выгадней мець у Мінску прадказальных партнёраў адданых каштуюнасцям дэмакраты і маючых харошыя адносіны як з Захадам, так і з Расіяй.

Андрэй БАГДАНОВІЧ
Эксперт № 34 (294)
ад 17 верасня 2001 г.

Сустрэча лідэраў СЛД і УП з сялянамі

Рада Ваяводскага саюза сельскагаспадарчых гурткоў і іншых сялянскіх арганізацый у Беластоку арганізавала 8 верасня г.г. у Чараўках (Юхнавецкая гміна) сустрэчу з дзеячамі сельскагаспадарчых гурткоў ды гурткоў вясковых гаспадаў Беласточчыны.

На сустрэчу прыехалі лідэры Саюза левых дэмакратоў і УП. Былі прысутныя, між іншым, Лешак Мілер, Владзімеж Цімашэвіч, Мечыслаў Чарняўскі, Міраслаў Га-

нуш, Барбара Цірук, Тадэвуш Яглоўскі, Ян Сычэўскі.

Старшыню СЛД прывіталі хлебам ды соллю. З канцэртам выступілі перш-наперш беларускія калектывы: „Ас” з Беластока, „Рэчанка” з Козлікаў, „Арэшкі” з Арэшкава, „Цаглінкі” са Старога Ляўкова і „Арлян” з Орлі. Спявалі таксама польскі жаночы калектыв „Угавянкі” з Угова пад Лапамі. Сустрэча з прамовамі кандыдатаў у парламент РП закончылася вялікім пачастункам усіх, хто сюды прыйшоў ці прыехаў. Яна прадаўжалася і пры вогнішчах, на якіх можна было падагрэць сабе г.зв. выбарчую кілбаску.

Тэкст і фота Янкі ЦЕЛУШЭЦКАГА

Казка пра белую лілею i піва

(апавяданне)

Даміцэля нацыркала з бутэлькі ў высокую шклянку пухкае бурштынавае піва. Не вельмі яно ёй смакавала, ды лекар параду даў такую, каб піць час ад часу, нават праз сілу, тое піва — штосьці нячыста працаўалі яе ныркі. Мелі права не спраўляцца — ніколі Даміцэля не дбала пра сваё здараўе, не баялася ні сцюжы, ды слоты. Амаль штодзень накручвала на свае цыбатыя ногі абытуя ў бы завялікія чаравікі пару дзесяткаў кіламетраў. Не разлічвала Даміцэля ні на аўтобусы, ні на папутны аўтамабіль. Мо раней часцей яе падбіралі з шашы аўто, калі шафёры думалі падчапіць дзяўчынку на абочыне: барані Бог, ніколі не выглядала на ТІRoўку! Цяпер, дзяяблальная, хутчэй нагадвала, са сваім рукавічкам, перакінутым на адно плячо, нейкую папутайшую дарогі саўковую гандлярку з паўпустой торбай. А калі яшчэ азвалася па-свойму!.. А была Даміцэля сацыёлаг ды навуковец, яко му прыйшлося пакінуць цеснаватыя навуковыя пакойчыкі (не па прычыне сваёй мажнасці, а фінансавым краху навуковай установы) і заняцца „вольнай стральбой” на калонках навуковай і папулярнай прэсы. Перш за ўсё разбралася ў блытаніне дарог і дарожак, кайфавала ад спазнавання характараў, асабліва чорных і недамытых. Трапляліся ёй смакавітые кавалкі з жыцця, дык хапала ёй на свабоднае жыццё за гроши з каляровых і шэрых часопісаў для тыповых баб, дзе з любасцю апісвала складаныя прыгоды розных дзівакоў і непрыстасаванцаў. Праўда, там-сям трэба было ўпрыгожыць альбо ўчарніць быт, каб часам і страхотнасць навесці на чыта-

чоў, а асабліва чытакі, але Даміцэльны тэксты расхопліваліся выданнямі як цэплья булачкі зранку. Вядома, Даміцэля пісала шмат чаго пад псеўданімамі, між іншым, Паўля Ларс, Мікалай Будны, Стэфан Лісецкі-Берг, Ганна Карыбу... Сама смяялася над ходам падзеі у сваёй кожнай новай гісторыі, ад уцехі кляпалася ў свае доўгія сцёгны, калі герой ледзь жывы выблытваўся з інтыргі, дурэла ад жарсных паводзін салодкіх бландзін акціўных брунетаў... У гэтых, чарнамазых, пісталет быў за пазухай, а паліцыя за спінаю... От, каб так пакахаць! Або, лепш, каб так у Даміцэлю ўлюбіўся які шалёны брунет... Ды сама Даміцэля мела шчасце адно да блякільных бландзін з залысінкамі... Ды, так сказаць, як Бог дасць, то ўсё цябе ў жыцці сустэрэн...

Даміцэля ўсунула другую запацелую халодную шклянку ў чучы не мёртвую далонь Дарафея. Ён сквапна сашчаміў жменю. И сам, бы са здзілленнем, паглядзеў на свае абкусаныя пазногі. „Гэта я так... ад шасці гадоў...” — „Смакуюць? Ці ад адчаю?” — загуляла ў тэррапеўту Даміцэля. Змаўчай. Потым зноў узяўся за белую лілею, з дзвюма расквітнелымі, млосна патыхаючымі кветкамі. Лілея, знак няянінасці і цноты. Даміцэлі яе прыпаднёс. Купіў яе па дарозе ў кавярню „Маршанд”, бо танныя лілеі. И вялікія, стройныя. Даміцэля пакратала далікатныя, мясістыя, доўгія пялесткі ўміраючай без вады кветкі. Ага, канае, падумала, на гэтай клейкай, залітай півам плоскасці кавярнянага століка. „Дарафей, ты, здаецца, зноў памыліўся?” Даміцэля, наслухаўшыся шмат прызнанняў кавярняных засядцаў, асабліва пасля пару кухляў, калі велічалі яе рознымі, не менш прыгожымі чым ейнае, імёнамі і кампліментамі,

што краналі ад галавы да пят і назад, і тым разам слухала Дарафея аднымі вухам. Але штосьці скрэбла і ныла ўсе грудзіах. Ён! Гэта ж Ён! Пра каго думала ўвесе апошні квартал і ўночы, і днюючы па дарогах, еўшы і хадзіўшы, пісаўшы ды маляваўшы вусны ў свой улюблёны пунсовы бліскучы колер, зашпільваючыся і расшпільваючыся пры іншых, у ванне і на вуліцах ваяводскага горада, які не павінен існаваць, пабудаваны шалёным архітэктам на скрыжаванні водных цёкаў. А тут Дарафей нямеў перад ёю, свяціліся толькі ягоныя шэрыя вочы. „Ну, зараз засціц іх горкая сляза!” — схамянулася Даміцэля. — Умее ён плацаць. Ды не можа ўбачыць дзеўчынай слязы гэтых хамула, о не! То ж я, Даміцэля, плацаць не стану!” Ды калі Даміцэля, глытнуўшы яшчэ раз са свае прахалоднае шклянкі, у якой пад пе́най боўталася бурштынавае піва, пачула, як Дарафей называе яе Інэсай, сціснула зубы і прасіпела:

— Да пабачэння, Дарафей. Добра, што хоць не назваў ты мяне Міколам Будным. Не забудзь ты мяне, сваю Інэсу і Клеапатру, а папраўдзе Пенелопу з Ксантыпай разам узятых...

— Якую Ксантыпу?! — Дарафей размахнуў доўгімі рукамі, зачапляючы пальцамі за піўняя бутэлькі. Сцябліна лілеі махнула кароценъкімі лісткамі, хліпнула пялесткамі, пакацілася па клейкай палітуры століка.

— Ну, гэта ўжо шаленства! — крикнула Даміцэля. — У чым тут віна беднае лілеі!

Здалося Даміцэлі, што з яе горла вырваўся не крык, а нейкі, бы арліны, піск.

— Якое шаленства? — здзівіўся Пепе за суседнім сталом, торгаючы сівы вус; Пепе быў аўтэнтычны італьянец. Ён прастаўляў усім сёння ў „Маршандзе”, але ж, шкадуючы. Але ж заўтра з'язджае ў свой Неапаль. У Беластоку не дарабіўся, то і сённяшняя страта —

не страта. Хай усе сёння нап'юща да ўсёру таго піва! Колькі ўлезе ў гэтыя ненасытныя глоткі! И ўспомніў:

— Ды нашто крэслы ламаць!

— Крэслы? — прыпадняўся Дарафей.

— Сядзі, як сядзеў, — уздыхнула Даміцэля і падумала, што нічога не варты тып, які класікі не ведае. — Я ўжо іду. Я страціла квартал свайго жыцця.

— Кварту? — перапытаў Пепе, правёўшы па Даміцэлі сваім аксамітным вокам.

— Квартал свайго жыцця.

— А ці ён табе што абяцаў? — пацікавіўся Пепе і паглядзеў на Дарафея, які зноў узяўся грызці свае пальцы.

Даміцэля перакуліла нізенькую шклянку Пепе, у якой у кокаколевай вадкасці боўталіся кубікі лёду — ён яе падсунуў быў, усвяляваны чамусьці.

Трэба ў туалет. Тамака зноўку будзе тая гнілая анучка, якую ў сваім кульставым кавалку ўпамянула Гандзя. Даміцэля на сам успамін ускалынула ваніты. Гэта праз тыя непраспаныя ночы, блудныя, амаль бяспамятныя дні ўнага дурнога закахання ў Дарафея. Каб хоць з яго быў які добры тып для апавядання!

Даміцэля сядзела ў маршандскім туалете, зачыніўшыся на зашчапку. Не, гэта толькі пухір! — разгледзела палец, які прышчыкнула дзвярыма. Разам з перавараным у вантрабах півам „Зубр” выплыўала з Даміцэлі ўся ўнага няшчасная любоў да фацета з абрэзенымі пазногіямі. „То ж я ніколі столькі піва не выпіла, як у гэтых квартал! — уздыхнула. — За ўсё жыццё!”

Лёгкая, як вялікі матыль выйшла на Касцюшкайскі рынак. На стале ў кавярні засталася, мокрая ад піва, вянучая белая лілея. Не забыла яе Даміцэля. Вярнулася ў „Маршанд” па пакамечаную кветку, панесла яе дадому.

Mіра Лукша

„Ніва” ў глыбінцы

Скрыжаванне дарог Козлікі — Коўжына — Гародчына. Я і спадарожніца Г., заблудзілі. Навокал лес, лес...

— Дзядзьку, а сяя дорога то ў Кленік будэ? — пытаем шафёра, шчаслівия, што ўрэшце спынілі машыну.

— Цо, прошэ?

— Ці добра ідзем у Кленік?

— Но, хыба добжэ... То можэ подвеzem.

Чаму — не? Дзядзькі — прылюдныя, ветлівія, пенсіённы ўзрост і на першы погляд... свойскай гадоўлі.

— To пане од давна до тых Кленік ідом?

— Не, штосьці з дарогі звязло. Кірункі паблыталіся. Разумееце?

— Но, розумемы, розумемы.

Далей гутарым пра ўсё і ўсіх. Мы паддляшкы шпарым, дзядзькі па-польску. І цалкам цікавая ў нас размова — пра грыбы.

— А што — у вас пад Кленікамі ўжо забыліся па-свойму гаварыць? — падптытваем дзядзькоў. Звычайна, пасля першага слова, тут адкрываюцца на родную мову.

— Мы пішэпрашамы наймоцней, — наш шафёр аж пачырванеў, — мы з Варшавы, пішэпрашамы...

* * *

Вечар у Кракаве. Ужо гадзіну швэндаемся па рынку ў пошуках таннага бара з півам. Кампанія ў нас знакамітая — трэх кабеты і Алесь П.

— Moi drodzy, jestem Władysław Jagiełło, — заходзіць нам дарогу мясцовы арыгінал, — pożyczcie na piwko.

На наша няшчасце — Алесь П. фанат Вялікага княства Літоўскага. Ён ужо не толькі раскашэліўся. Ён ужо кінуўся з галавой у гісторыю ВКЛ.

— Мы таксама ліцьвіны, — пачаў сябра, — толькі мы не з Беларусі, а з Польшчы. И не жмудзіны мы, як думаюць палякі, а ліцьвіны мы, — значыць, гістарычныя беларусы.

Даклад Алесь П., хай і праўдзівы, наўвё балючы закалот у галаве нашага Уладыслава Ягелы. Той толькі махнуў рукою і без слова кінуўся ў бок бара. Быццам адганяючы ад сябе як куслівага авадня тыя завіліны, якімі пачаставала нас гісторыя.

Ну, але кароль — ёсць кароль!

Наш Уладыслаў Ягела, будучы ўжо адной нагой у бары, дзе і налівалі яму піва за Алесевы гроши, — грымнуў:

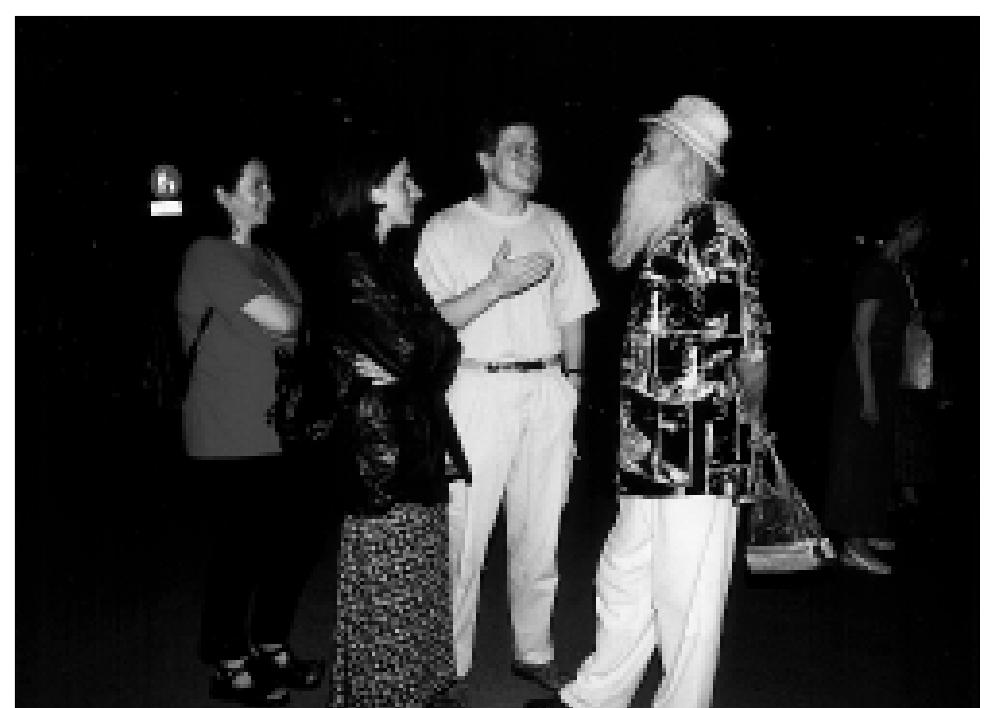
— Hej, Litwini! Miło było poznać swoich poddanych.

* * *

Дэніскі, вёска паміж Арлянкай і Нарвай. Шукаю старажылаў, каб пагаварыць пра бежанства.

— Я і сам вам многа чаго расскажу, — прапануе свой аповед дзед. Яму, паводле яго самога, за дзвеяноста.

Ну добра, давайце, пагутарым. Дзе вас перасялілі?

Першы справа — наш Ягайла.

— Soくoulko, a эн нас из перэсліялі?, — пачаў Я. Праўда, пра ўсё ішла гаворка, толькі пра бежанства — ні слова. Мой „стараўжыл” учапіўся вайны, — як ён сам ішоў з чырвонымі сцягамі „браць” Берлін.

— Ну добра, трэба яшчэ раз вас наведаць, — кажу на развітанне. — Тэма шырокая, вялікай.

На вуліцы прывітала мяне пустэчка і бязлюддзе. Такі ж і настрой выклікалі толькі што пачутыя рассказы.

— То што вам наш Я. дзісяй наболбатай? — азвыўся з-за плота сусед майго расказчыка. Калі я загаварыла пра бежанства і вайну, дзядзька зарагатаў на палову вёскі.

— O-go! To ж... у войну, вуон свіні пас! А як рэдактара пабачыць, то хлусіць як падкуплены, бо думае што „адшкадаванне” немцы дадуць.

— За тое, што з чырвонымі сцягамі на Берлін ішоў?

Ганна КАНДРАЦЮК

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Уладзімір АРЛОЎ, Адкуль наш род

Полацкая вайна

Цар Іван Грозны

Ты ўжо ведаеш пра бітву пад Воршай, дзе нашы прадзеды разгромілі ўтрай большае войска ўсходніх заўвейнікаў. Але і пасля гэтага расійскія цары па-ранейшаму называлі беларускую зямлю сваёй і імкнуліся захапіць яе.

У сярэдзіне XVI стагоддзя новую крывавую вайну з Вялікім княствам Літоўскім пачаў цар Іван Грозны.

Гэта быў чалавек з надта жорсткім сэрцам і дзікім норавам. У дзіцячыя гады ён любіў скідваць з высокіх дахаў катоў і здзекавацца з іншай дробнай жывёлы, а потым пачаў спіхваць з вышыні і таварышаў сваіх гульняў.

Зрабіўшыся царом, Іван з асалодай мучыў людзей. Ён акружыў сябе кáтамі і даносчыкамі, сек галовы быlyм сябрам і нават забіў свайго сына.

Аднойчы цару прывезлі з Персіі падарунак — слана. Крамлёўскі ўладар закамандаваў яму апусціцца на калені, але няшчасная жывёліна, не разумеючы рускіх мовы, не паслухалася. Тады Іван загадаў сваім слугам пасекчы слана на дробныя кавалкі.

Нядзіва, што жорсткага маскоўскага цара на захопленых ім землях людзі часцей называлі не Грозным, а Жахлівым або Царом-Сабакам.

Паход на Беларусь

Узімку 1563 года цар Іван ляснымі дарогамі павёў свае палкі на Полацак. Калі верыць маскоўскім пісьцам, у захопнікаў было 200 тысяч

коннікаў і 60 тысяч пяхотнікаў. Войска мела 200 гармат, у тым ліку вогнекідалныя і сценабітныя. Цар бярог коней. Гарматы, порах ды іншыя вайсковыя прыпасы везлі на сабе простыя людзі, якіх у Масковіі называлі „чорнымі“. Самую вялікую з гарматаў цягнулі на змену бойлей за тысячу чалавек.

Напрыканцы студзеня царская арда спынілася на дзвінскіх берагах. Наперадзе ляжаў Полацак — найбагацейшы горад Вялікага княства і яго галоўная крэпасць-фартэца з дзевяцівежавым замкам, з дванаццаццю манастырамі і васемнаццаццю цэрквамі. Маскоўскае войска абкружила горад і пачало яго аблогу. Цераз полацкія сцены паляцелі ядры і агонь. Па небе паплылі чорныя дымныя хмары.

Горад абараняў невялікі ўараўненні з ворагам гарнізон, але здавацца ён не збіраўся. Беларусы маглі б доўга тримаць аблогу, аднак полацкі ваявода Станіслаў зрабіў памылку. Ён адвёў сваіх людзей у замак і загадаў падпальці навакольныя вуліцы.

Пад прыкрыццём густога дыму царскія стральцы ўварваліся ў горад і падцягнулі гарматы зусім блізка да замка. Апрача таго, захопнікі падвялі пад сцены падкоп і ўзорвалі там некалькі парахавах бочак. Гарадскія ўмацаванні былі моцна пашкоджаныя. Полацкі замак загарэўся.

Харчовыя запасы канчаліся, на дзеяў на падмогу ўжо не было. Пасля сёмага варожага прыступу ваявода Станіслаў вырашыў здавацца.

(працяг будзе)

Верши Віктара Шведа

У гасцініцы

— Сказаі, праз сцяну пакой
Настаўнік музыкі займае.
А я ж хацеў бы мець спакой,
Па працы ж тут адпачываю.

— Сярод людзей жыць весялей,
Тут піяніна не прычына.
Чацвёра ж у яго дзяцей,
Не будзе чуць піяніна.

Стогадовы дзядуля

Пытае дзедку ўнучка Уля:
— Скажы мне пару цёплых слоў,
Чаму заўдзячаеш, дзядуля,
Што сотню ўжо пражыў гадоў?

— Даўгавечнасці ў народзе
Маёй якраз у тым залог,
Што ў дзевяцінаццатым стагоддзі
Яничэ я нарадзіцца змог.

сябе сфатографаваць. Далей мы ўгледзелі верталёт і там таксама зрабілі фотаздымкі. Адразу было вядома, што Адась хоча стаць лётчыкам.

Ужо другі год Адась ходзіць у беларускае прадшколле ў Беластоку. Ён цудоўна размаўляе на роднай мове. Раней, калі жыў у Бельску-Падляшскім і Стрыйках, размаўляў толькі па-беларуску.

Бацькі і сям'я ганарацца пяцігадовым Адасем.

Я таксама — што размаўляла з ім ды фатографавала.

ЗОРКА
Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Бойкі Адась

Наш першы здымак: Адась Харытанюк з пісталетам, нацэленым у мой фотааб'ектыў. Папраўдзе, Адась пацэліў дзеля фасону, з сімпатыі, так сказаць. Ён, як бойкі хлапец, рэдка слухаеца незнёмых цётак. А тут, калі ласка, ён нават дазволіў

Як звяры сынам рыбака дапамагалі

(латышская казка)

Жылі ў маленькой хатцы стары рыбак з жонкай. Дзяцей у іх не было, а ўжо так хацелася ім мець хоць адно дзіця. Аднойчы лавіў стары рыбак рыбу ў возеры, увесь дзень стараўся, але нічога не злавіў. Толькі пад самы вечар злавіў дзве залатыя рыбкі.

Панёс ён іх тут жа сваёй жонцы — няхай падсмажыць. Паклала іх жонка на ложак і накрыла — хай, думае, спачатку агонь разгарышца, а тады вазьмуся чысціць і адразу ж падсмажу.

Ды пакуль агонь разводзіла, прайшло шмат часу. Вярнулася па рыбкі — вось табе на! Замест рыбак дзве дзіцёнкі ляжаць. Ах, якая радасць старой, якая радасць!

На старасць такое дабро нажыць: дзеткі, ды яшчэ адразу двое!

Старая ўвесь час калі калысак сядзелі. Калі ёсць што смачнае, самі не з'ядуць, а дзецям аддадуць.

І вось выраслі хлопцы проста на вачах. Не прайшло і дзесяці га-

доў, як ужо сталі здаровымі хлопцамі!

Вось неяк стары рыбак і кажа:

— Ну, сынкі, прыйшоў час нам пагутарыць! Гаварыце па праўдзе: якому рамяству вучыцца будзе? Можа, таксама рыбакамі быць хочаце?

— Не, не, бацька! Нам бы ў паляўнічыя пайсці. Дай нам стрэльбы, пусці ў лес — прывыкнем, паляўнічымі будзем!

— Добра, сынкі, добра! Вось вам па стрэльбе кожнаму. Вось кожнаму па сабаку. Щаслівай дарогі!

Пайшлі сыны ў лес. Стравялоць там, да паляўнічага рамяства прывучаюцца.

Ужо і добра налаўчыліся, ды вось на табе — няўдача: забрылі са сваімі сабакамі ў такі гушчар, што і заблудзіліся. Ды горш за ўсё, што ўвесь харч скончыўся.

Што тут рабіць? Што б ні было, насоў не вешаць — вырашылі.

Добра. Шмат часу мінула ці маля — бягуць дзве казулі. Ускінулі браты стрэльбы, каб ежу здабыць, а казулі просяць:

Музей з арнаментам

Музей з беларускім арнаментам.

У Беларускім музеі ў Гайнаўцы ў ліпені г.г. закончыліся будаўнічыя працы на гроши Польска-швейцарскай камісіі златовых сродкаў. Нядайна, побач галоўнага ўвахода ў музей быў зроблены велізарны беларускі арнамент „Жыцень”, паводле праекта гайнаўскага мастака Віктара Кабаца, а ў адной з выставачных залаў рыхтуеца пастаянная экспазіцыя.

Беларускі арнамент, які змясцілі мы на музей паказвае, што будуецца мечаніца беларускі музей, — заявіў старшыня праўлення Грамадскага камітэта будовы музея і асяродка беларускай

культуры ў Гайнаўцы Ян Хіліманюк. — Няма ў нас надпісу, які інфармаваў бы, што гэта беларускі музей, бо яшчэ не закончыліся ўсе будаўнічыя працы і не акрэсленым застаецца статус музея. Зраз можам называць сябе толькі Грамадскім камітэтам будовы музея і асяродка беларускай культуры.

Каля цэнтральнага ўвахода ў музей высіцца 12-метровы беларускі арнамент, відочны з многіх дамоў, распаложаных у цэнтральным квартале горада. Арнамент выкананы на блакітным фоне з выкарыстаннем белага, чырвонага і зялёнага колераў.

— Шукалі мы арнаменту сярод узору, якія захаваліся на Гайнаўшчыне, але не было такога, які быў бы сімвалам, адпаведным для музея. Наш знак называецца „Жыцень” і абзначае заканчэнне нейкіх важных работ. Падыходзіць ён да Беларускага музея ў Гайнаўцы, бо зроблены, калі канчаюцца будаўнічыя работы. Экспанаты, якія будуть паказвацца ў музеі, таксама закончылі сваю асноўную працу, для якой былі выкананы. Зялёная стужка сімвалізуе дарогу, колер зялёны — рунь маладога жытва, а белы — воблакі. Белым і чырвоным колерам выкананы каласкі збожжа. Уся сімваліка адклікаецца да беларускай вёскі, — пайфармаваў Віктар Кабац.

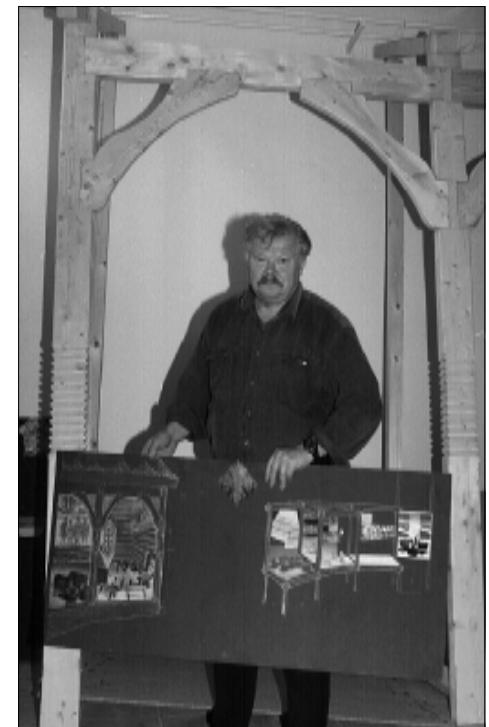
Будаўнічыя працы, якія выконваліся на гроши Польска-швейцарскай камісіі златовых сродкаў, закончыліся 21 ліпеня. З прадбачаных 550 тысяч злотых на запланаваныя работы выкарыстаных было 507 тысяч злотых. Апошнім часам работнікі тынковалі будынкі звонку, праклалі тратуары і зрабілі пад'езд для інвалідаў на калясках. Зраз улады музея выступілі да Польска-швейцарскай камісіі з просьбай выдзеліць гроши на каляску, якая дазволіць калекім асобам падняцца на другі паверх музея.

Харчаванне ў мінульым

Зараз мастак Эдуард Агуновіч, этнограф Нэля Шчукі і бібліятэкарка Наталля Герасімюк рыхтуюць выставачную залу і экспанаты, якія раскажуць як у мінульым рыхталася на Гайнаўшчыне харчаванне.

— Пакажам як людзі рыхталі яду на працягу дванаццаці месяцаў. Прадставім прылады, якія выкарыстоўваліся для рыхтавання харчоў ў розныя поры года, і абрацы, звязаныя з земляробствам, — пайфармавала Нэля Шчукі.

У выставачнай зале работнікі мантуюць каля сцен драўлянае абсталяванне, збудаванае з дванаццаці сегментоў з тонкімі калонкамі і скляпеннямі.

Эдуард Агуновіч паказвае аўтарскія расправоўкі абсталявання выставачнай залы.

Выстаўка будзе падзелена на дванаццаць частак. Праекты паасобных сегментоў рабіў я карыстаючыся выглядам колішняга беларускага гумна, дзе найчасцей ляжалі прылады працы. Для вітын падабраў я шэра-малінавыя колеры, а на кожнай з іх будуць памешчаны беларускія арнаменты. Экспанаты будуць вісцець і мацавацца так, каб стварала гэта від нацюрморта. Будуць гэта карціны ў прасторы, — сказаў мастак Эдуард Агуновіч. — Паводле майго праекта абсталявання Беларускага музея ў Гайнаўцы, экспанаты павінны паказвацца з галоўным матывам, звязанным з беларускім творам „Песня пра зубра” Міколы Гусоўскага.

Аб'яўлены ўжо конкурс на дырэктора Беларускага музея ў Гайнаўцы. Улады музея плануюць у хуткім часе правесці размовы з кандыдатамі на гэту пасаду і абвясціць вынікі конкурсу.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Ірына Матвяюк.

Ажывае беларускае слова

Ірына Матвяюк загадвае бібліятэчным філіям на жыллёвым пасёлку ў Бандарах з 1991 года. Цяпер бібліятэкай карыстаецца 80 чытачоў, але гэты лік павялічваецца да ста ў час летніх канікул, калі да прафылаўчых у пасёлку дзядулія і бабуль прыязджаюць гарадскія ўнукі. Бібліятэка прапануе ім каляровыя кніжкі з казкамі і прыгодніцкую літаратуру. Самымі маладымі чытачамі з'яўляюцца першакласнікі, а найстарэйшаму — споўнілася 74 гады. Восенню і зімою да кнігі цягнуцца пенсіянеры, якім пры чытацінні хутчай мінаюць доўгія вечары. У Бандарах няма святліц, таму жыхары блёкаў ахвотна ходзяць у бібліятэку, да ветлівай бібліятэкаркі Ірыны Матвяюк, у якой заўсёды харошы настрой, хаця за акном стаіць дрэннае надвор'е. Бібліятэкай карыстаюцца таксама маладыя маці, якія пазычваюць сваім малечам каляровыя казкі.

Добра было б, каб улады Міхалоўскай гміны падумалі аб большым памяшканні для бібліятэкі. У Бандарах неабходная чытальня, у якой можна было бы арганізацца культурныя меры-прайемствы.

Да нядайна сярод 7 002 кніг, толькі дзве былі на беларускай мове: „Пан Та-

Віктар БУРА
Фота аўтара

Не плаціць багаты...

Лёс чаромхаўскага клуба „Калеяж” складаны. Будаваўся ён у пачатках шасцідзесятых гадоў у грамадскім пачынне пры фінансавай дапамозе Цэнтральнай чыгуначнай дырэकцыі. У час рэструктурызацыі дзяржаўнай чыгункі, у 1993 годзе, ліквідаванае сацыяльнае аддзяленне ў Седльцах перадало Дом культуры разам з працаўнікамі гміннай управе ў неабмежаванае карыстанне. Пасля ўзнікнення ў Беластоку Чыгуначнага прадпрыемства маёмасці гэтая ўстанова патрабавала ад гміны платы за арэнду клуба. Паколькі стаўкі аказаліся надта высокімі, гміна ніколі такіх не плаціла.

Прадпрыемства маёмасці, як і іншыя чыгуначныя ўстановы, не плацілі належнага падатку ў касу гміны. Даўгі настолькі накапіліся, што Казначэйская ўстано-

ва ў Беластоку пазбавіла маёмасці чыгуначнае прадпрыемства. 22 жніўня г.г. на тарыяльным актам Чаромхаўскай гміне быў перададзены ў пастаяннае карыстанне плошча 1,43 гектара ў гэтым ліку: Дом культуры „Калеяж” (цяперашні ГОК) з прылеглай тэрыторыяй, рынак, пляц пад будынкам камунальной гаспадаркі (будынак лічыцца ўласнасцю гміны) і агародчыкі чыгуначнікаў за будынкам былога амбулаторыі. Ад Прадпрыемства маёмасці ў Беластоку гміна адлічыла даўгі ў суме 77 500 зл. Гэтая ўстанова надалей застаецца вінавата гміне гроши. Як бачым, усё коціца як у народнай прымаўцы: „Не плаціць багаты, а вінаваты”. Добра, што лёс так хацеў, каб чаромхаўскі клуб культуры вярнуўся ў належныя руки.

Уладзімір СІДАРУК

цей у Дакторцы і Нарву, дзе начлег каштую 9-15 зл., а харчаванне — 6 зл. На пяцідзённыя экспкурсіі (300-450 зл.) выпраўлі ві 10 груп на мора і 5 — у горы.

Каб зацікаўіць турыстаў Бельшчынай, аддзяленне ПТКТ рассылае інфармацыйныя буклеты па ўсёй Польшчы, а таксама дае даведкі па тэлефоне. Рэкламныя матэрыялы аб Бельску і наваколі друкую „Gazeta Śląska”.

Турыстаў адпaloхвае адносна высокая ціна начлега. Зараз вядуща пошуку таннейшай базы — у межах 15-25 зл. за адно месца.

Бельскім аддзяленнем ПТКТ кіруе управа з 11 чалавек. Частка членаў управы — ветэраны краязнайчага руху, праваднікі экспкурсій. Міхал Мінцэвіч

Незайздросны лёс уцекача

(працяг;
пачатак у папярэднім нумары)

Статус! Слова гэта для ўцекача ма-
гічнае, з салодкім прысмакам. Пасля
доўгага, здаецца бясконцага жыцця
ў асяродку, пасля ўсіх тых абмежа-
ванняў, а часам нават і абрэз, якія вы-
нікаюць з няпэўнага стану прэтэндэн-
та на годнае чалавече жыццё, ста-
ноўчая выснова Дэпартаменту па
справах уцекачоў насамрэч падаецца
як манна нябесная.

Згодна з існуючымі міжнароднымі
пагадненнямі, атрымаўшы статус па-
вінен забяспечвацца асобным па-
мяшканнем, медычнай апекай, ат-
рымліваць гроши на харчаванне,
адзежу, вывучэнне дзяржаўнай мо-
вы... Усе гэтыя патрэбы на працягу
года маюць фінансавацца са специ-
яльнага фонду. Такая „лафа” назы-
ваецца інтэграцыйная праграма і а-
бажавана тэрмінам у адзін год. Ап-
роч таго статусаўладальнік атрымлі-
вае дазвол на легальнае працаўлад-
каванне і такую маленькую, але пры-
емную дробязь, як магчымасць без
перашкод вандраваць амаль што па
ўсім еўрапейскім аблшары.

Але ж гладка гэта выглядае толькі
на паперы. Усё ж у тым анекдоце:

„З’есці то ён з’есць, але хто ж яму
дасць?” Насамрэч разам з жэнейскім
пашпартам уцякач атрымлівае і шэ-
раг клопатаў. Першы і галоўны — за
што жыць? Чыноўніцтва адказнае за
выкананне інтэграцыйной праграмы,
спасылаецца на брак грошай у дзяр-
жаўнай скарбонцы, чулліва распавя-
дае пра высокое беспрацоўе, пра тое,
што нават для сваіх, палякаў, не хапае
сродкаў на сацыяльныя праграмы.
А тут яшчэ нейкія ўцекачы! Але ж
уцекачу аб праблемах дзяржавы го-
лаў не надта баліць. Яму бы накарміць
сваю радзіну. Бо як слушна кажуць,
свая кашуля бліжэй да цела і чужое
не свярбіць. Тому на адмоўныя чы-
ноўніцкія адказы статусаўладальнікі
нябезгрунтоўна абураюцца — а на-
вонта тады Польшча падпісала Жэн-
еўскую канвенцыю? Узяўшыся за
гуж, не кажы, што не дуж.

Але абуразнімі справу не рушыш.
Марна набадзяўшыся ў пошуках
сродкаў для існавання па чыноўні-
кіх пакоях значная колькасць атры-
маўшых статус падаецца далей на За-
хад, у заможныя краіны — Германію,
Данію, Бельгію...

Там жэнейскі пашпарт губляецца
і ўсё трэба пачынаць зноўку. Шкада

загубленага марна часу, і толькі ад-
но хоць крышачку суцяшае — з жэ-
нейскім пашпартам — не трэба пла-
ціць 300-500 долараў на асобу за не-
лягальны пераход мяжы. Адсутнасць
адзінай камп’ютэрэйзованай еўрапей-
скай сістмы па ўцекачах дазваляе не
толькі адначасова карыстацца гас-
ціннасцю розных дзяржаў і ў кожнай
з іх атрымліваць нейкія гроши, але
нават паслядоўна атрымаць статус
у некалькіх краінах.

Шчыра кажучы, частка ўцекачоў
разглядае наданы ім часовы прыту-
лак як магчымасць накапіць грошай
перед вяртаннем на Радзіму. Але тут,
як кажуць, у кожнага Абра — свая
праграма.

Для тых жа, хто пазбаўлены аван-
турисцкай жылкі, хто насамрэч хацеў
бы інтэгравацца ў польскае грамад-
ства, ці проста перачакаць ліхалецце
на сваёй радзіме, роспач — пастаян-
ны спадарожнік. Прыкра і балюча
у весь час хадзіць з працягнутаю нібы-
та жабрак, рукою, кленчыць тое, што
табе, як быццам належыцца па зако-
не. Тому значная частка нават і тых
статусаўладальнікаў, каму выпадае
шчасце ўсё ж такі атрымаць гроши,
збірае манаткі і накіроўваеца на ўсё
той же заможны Захад. І справа не
толькі і не столькі ў грошах — стаў-
ленне да чалавека, нават калі ён вы-

мушаны мігрант — там іншае — па-
важнаспагадлівае.

Для тых жа, хто ўсё ж такі нейкім
цудам застанецца, без „Карытасу”,
„Польскай акцыі гуманітарнай”, шэ-
рагу іншых, драбнейшых дабрачын-
ных арганізацый, выжыць было б
амаль што немагчыма. Але ж уцека-
чи прыядздаюць у Польшчу не вы-
живываць — гэта яны рабілі там, адкуль
збеглі — а жыць.

На пачатку верасня Польшча адзна-
чыла 10-гадовы юбілей далучэння да
Жэнейскай канвенцыі 1951 года і Нью-
Йоркскага пратакола 1957 года, дзе,
між іншым, акрэслены і правы ўцека-
чоў. Тады, 10 гадоў таму, яна перад між-
народнай супольнасцю ўзяла на сябе
абавязацельства прымасьць шукаючых
паратунку. З усімі, як кажуць, выцяка-
ючымі паслядоўнасцямі. На жаль,
шмат што з таго пагаднення не выкон-
ваеца, альбо выконваеца цяжка.

Праўда, пасля свята ў асяроддзі
уцекачоў папаўзі чуткі, нібыта фі-
нансаванне статусаўладальнікаў пад
свой пільны кантроль узяло Бюро вы-
сокага камісара ААН па справах уцека-
чоў. Гэта абнадзейвае. Можа са-
праўды ўсё будзе як мае быць. Вель-
мі хацелася б у гэта верыць. Як кажуць,
не веруючыя ні ва ў што цыні-
кі, гэтыя б плёткі ды Богу ў вушы.

Віктар ШАНЬКОЎ

Катэхетычная канферэнцыя

У дніх 5-9 верасня ў Беластоку адбы-
лася Міжнародная канферэнцыя арга-
нізатораў навучання і настаўнікаў Зако-
ну Божага Праваслаўнай царквы.
Удзельнічалі ў ёй катэхеты з Беларусі,
Расіі, Украіны, Эстоніі, Германіі і Фін-
ляндый. Расказаць пра яе я папрасіў д-ра
Яна Зенюка з Кафедры праваслаўнай
тэалогіі Універсітэта ў Беластоку.

У нашых школах навучанне рэлігіі
вядзеца ўжо дванаццаты год. Маєм да-
сягненні, аформлены многія справы
і з дзяржавай, і з Царквой. Ёсць добра
падрыхтаваныя кадры, маєм сістэму да-
сканалення настаўнікаў Закону Божага,
якія гарантуюць реалізацыю асвет-
ных задач. Ужо маєм праграмы наву-
чання рэлігіі ў пачатковых школах і гім-
назіях. Маєм праекты праграм для лі-
цэй і прафесійных школ, якія будуць
уведзены за год. Апрацаваны падручнік
для пачатковых школ і завяршаецца
апрацоўка падручнікаў для першых
двух класаў гімназій — гэта магістэрская
працы студэнтаў Хрысціянскай тэала-

гічнай акадэміі ў Варшаве. Праблемай
з’яўляецца толькі брак сродкаў, але мы
думаем пра заснаванне фонду.

Ужо выпушчаны малітоўнік для пача-
тковых школ — па-славянску і па-
польску са слоўнікам, сыштак практы-
каванняў для навучання царкоўна-сла-
вянскай мовы і сыштак для размалёў-
вання для нулявога і першага класаў.
Апошніе выданне зроблена такім чы-
нам, што паасобныя лісткі можна ксе-
раваць — у кожнай школе ёсць ксеракс,
а не кожны вучань можа купіць кніж-
ку. З а. Рыгорам Місіюком дагавары-
ліся, што рэалізаваныя ім наглядныя
фільмы пра тайністы, будуць запісаны
на відэакасеты і па 20 зл. прадавацца
калі не школам, дык прыходам — гэта
на многія гады.

Хочам інтэграваць школьнага наву-
чання рэлігії з прыхадскім і сямейным;
дзеля гэтага катэхеты і настаўцелі буду-
ць ладзіць сустрэчы з бацькамі.

Маючы свае дасягненні мы рашилі
пацикавіцца, як выглядае навучанне

праваслаўнага Закону Божага ў іншых
дзяржавах. Мы звярнуліся ў Бюро па
справах Усходняй Еўропы Сусветнай
рады цэркваў у Беластоку. Дырэктар
Бюро Міраслаў Матрэнчык парайў нам
саrganізаць вось міжнародную кан-
ферэнцыю, прысвечаную навучанню
праваслаўнай рэлігіі і яе дыдактычнай
абалонцы.

Запрасілі гасцей з сямі краін; апрача
названых раней прасілі яшчэ літоўцяў,
якія, аднак, не прыехалі. Запрасілі так-
сама візітатараў і метадыст п.с. наву-
чання рэлігії з усіх наших епархій,
а таксама прадстаўнікоў Кураторыі, бе-
ластоцкіх гарадскіх улад і Каталіцкага
касцёла. Было ўсіх каля сарака асоб.
Працы канферэнцыі вельмі многа ўва-
гі прысвяціў уладыка Іакаў.

Высветлілася, што ў нас, у польскіх
праваслаўных, справы навучання пра-
васлаўнай рэлігії наладжаны добра.
Лепш гэта робіцца толькі ў Фінляндый,
дзе дзяржава мае абавязак забяспечыць
навучанне рэлігії ў кожнай мясцовасці,
у якой ёсць ужо траіх яе навучэнцаў!

Госці наведалі беластоцкі Ліцэй
н-р 11. Паглядзелі яны праваслаўныя

і каталіцкія ўрокі Закону Божага, па-
знаёмліся з навучаннем інвалідаў,
а таксама з навучаннем у тамашнім
вайсковым класе, у якім вучыцца троє
праваслаўных. Госці хвалілі нас за па-
каз практычнага навучання рэлігіі.

Пасля, у суботу, паказалі мы гасцям
праваслаўе ў нас, бо многія з іх думалі,
што тут толькі дзве-тры царкоўкі. Знаёмліся яны з Свята-Духавым храмам
у Беластоку, школай іканапісу і новай Успенскай царквой у Бельску, Грабаркай, Кляшчэлямі. У Гайнайцы наведалі яны ўсе тры цэрквы, Асяро-
дак міласэрнасці „Самаранін” ды школу рэгентаў і пасальмістаў. Знаёмліся яны і з нашай багатай выдавецкай дзейнасцю. І з нацыянальнымі праблемамі таксама.

Удзельнікі канферэнцыі былі задаво-
лены яе вынікамі і дзякавалі нам за
каштоўнае, карыснае і цікавае мера-
прыемства. І мы мяркуем, што яна ўда-
лася і хочам ладзіць наступныя, на якія
спадзяємся запрасіць настаўнікаў рэлі-
гії і з поўдня: Грэцыі, Румыніі, Балга-
рый і Сербіі.

Запісаў Аляксандр ВЯРЫЦКІ

Што такое „грóбі”?

Аднойчы ў баварскі нямецкі гарадок
прыехалі з Польшчы троі жанчыны
і адзін мужчына. Увайшлі яны ў кавяр-
ню, былі свабодныя сталы. Чалавек
пайшоў павесіць плашчы. І тады поль-
скія госці перажылі нешта дзіўнае. Усе
людзі ў кавярні, якія дасюль гутарылі
між сабою, адразу замоўклі і ўперліся
вачамі ў іх. На шчасце вярнуўся паляк —
бывалы і вучоны — сцяміў у чым рэч,
гукнуў на залу „Грюс Гот” (Слава Богу!),
усе немцы яму адказалі тое самае
і вярнуліся да сваіх гаворак.

А ў Швейцарыі гэтае прывітанне скра-
чана менавіта да „грóбі!” І кажуць так
не толькі сябры, знаёмыя, а зусім чужыя
на дарозе, на полі, у лесе, у горах.

А што ж мы бачым на Беласточы-
не? Наадварот, адзін аднаго мінае моў-

чкі, быццам сапраўды правільная ста-
рарымская прымаўка: „Чалавек чала-
веку — воўк”.

Чаму праваслаўнага ж падліяшку і за-
мест даваць пашану Богу, аддаюць пе-
равагу грубінству, мациюканню?

Тутака адказ вельмі прости: таму,
што яны за веру лічаць толькі быван-
не ў царкве, а не старанне выконван-
не ўказанняў Свяшчэннага Пісання.
А яно недвусэнсава кажа: „Гнілес
слова хай не выходзіць з вуснаў ва-
шых”. Дзеля гэтага ў сяле Парэмбы-
Дымарскія пад Кальбушовай на Пад-
карпацкі ў касцёле намаліваны ад-
мысловы чорт Туцівілюс, заданне яко-
га рэгістраўца кожнае слова, якое або

непрыстойнае, або вульгарнае, або не-
тактоўнае, або нядбайнае.

Агульна кажучы, рэч у тым, што каб
мець сумленне, трэба знаць запаведзі,
лепш за ўсё напамяць. Гэта не толькі дэ-
калог Прарока Майсея, але і „блажэн-
ствы” ў пятym раздзеле св. Евангелля ад
Матфея ды іншыя, раскінутыя па ўсіх
кнігах Новага Запавету.

Варта тутака прыпомніць, як ставяцца
да свайго Свяшчэннага Пісання ма-
гаметане. У іх калі хто напамяць ведае
Каран (а гэта больш за дзвесце старон-
ак), дастае вельмі шанаваны тытул га-
фіз. А калі ў Саудаўскай Аравіі амаль
пажыццёвы зняволены вывучыць Ка-
ран, тады яму кароль без выключэння
зменшвае тэрмін кары напалавіну!

Расійска-французскі філосаф Мі-
кайл Бядзяеў (1874-1948) напісаў, што
калі якісьці прости мужык будзе вель-
мі начытаны ў тэалогіі, тады яму трэба
даваць пашану як князю, графу ці ба-
рону. А ў жыдоўскім Талмудзе напіса-

на, што перад такім чалавекам трэба
зняць шапку нават калі ён не яўрэйска-
га веравызнання. Вось што!

Спаборніцтва на пілаванні калоды.

Турнір трох гмін

Усе добра гулялі

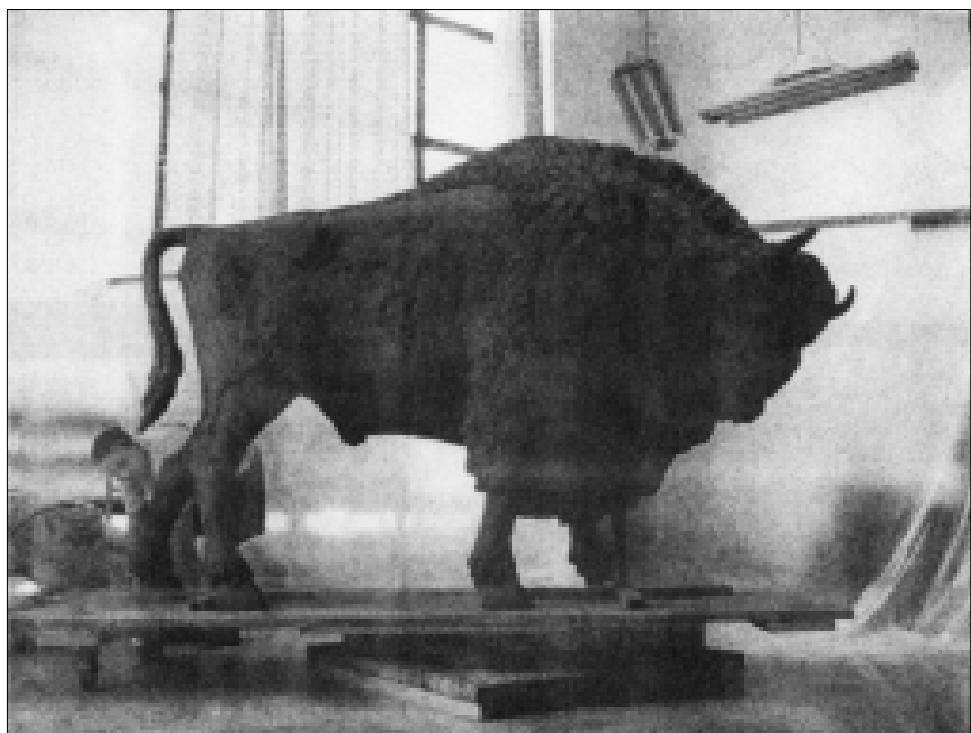
У нядзелю, 9 верасня ва ўрочышчы „Барык” калі Гарадка адбыўся VI Са-маўрадавы турнір гмін Гарадок, Міхалова і Нараўка. На сцене выступілі ма-стацкія самадзеіныя калектывы з па-асобных гмін, між іншым, музичны „Ходы”, танцевальны „Скакун” ды ка-лектыў арганістай і акардэністай з Мі-халова, „Распіваны Гарадок”, „Ріма” і „Асені ліст” з Гарадка ды „Цаглінкі” са Старога Ляўкова і „Нараўчанкі” з Нараўкі. Апошнім часам найбольш мастацкіх гуртоў узікла ў Міхалове.

Жыхары Гарадка і навакольных вё-сак маглі паглядзець спартыўна-забаў-ляльныя спаборніцтвы аж у дзесяці ві-

дах спорту. Напружанае змаганне вялі перш-наперш футбольныя і волейболь-ныя ды добраахвотныя супрацьпажар-ныя каманды, лесапільщицы і асілкі (апошнія з іх падносялі гіру вагою ў 17,50 кг, цягнулі канат). Спаборнічалі таксама войты, старшыні і намеснікі старшыні радаў гмін. Найбольш было спадарніцтва з мячыкам. Заўзятары спадарожнічалі гульням увесь час.

Вынікі гмінных спадарніцтваў падвя-лі а 20 гадзіне. Пераможцам стала Гарадоцкая гміна. Яе прастаўнікі атрымалі ва ўзнагароду пераходны кубак і специ-яльна — кубак войта Гарадоцкай гміны. Другое месца заняла Міхалоўская гміна, а трэцяе — Нараўчанская гміна.

Тэкст і фота
Янкі ЦЕЛУШЭЦКАГА

Сілуэт зубра, якога плануюць паставіць у Гайнайцы.

Дзе паставіць зубра?

У час XXVIII сесіі Рады Гайнайскага павета радныя абмяркоўвалі дарож-ныя інвестицыі, раздзел павятавага бю-джэту і будову помніка зубру.

Зубр — у Гайнайцы ці Звярынцы?

Гарачую дыскусію выклікала пастано-ва аб будове помніка ў выглядзе ве-лізарнага зубра ў цэнтры Гайнайкі. Па-вятовыя радныя даведаліся, што за сродкі Польскай тэлекамунікацыі на скверы паміж вуліцамі 3-га Мая і Алякс-сея Зіна, будзе паставлены велізарны зубр, запраектаваны скульптарам Янам Сютам. Войт Белавежскай гміны Станіслаў Куювяк заявіў, што пра па-станову аб помніку зубру ў Гайнайцы даведаўся са сродкай масавай інфарма-цыі. Людзі пытаюць яго, чаму зубра не вярнуць у падбелавежскі Звярынец, дзе стаяў ён з 1862 г. да бежанства. За вя-ртанне зубра на старое месца выказаўся таксама намеснік старшыні Рады паве-та Мікола Бушко. Стараста Уладзімір Пятрочук тлумачыў, што аб месцы зна-ходжання помніка вырашае фундатар і ўлады горада, на чыёй тэрыторыі будзе ён стаяць. Паведаміў ён таксама, што прапанаваны помнік не з'яўляецца копіяй зубра са Звярынца, арыгінал якога знаходзіцца ў Спале. Гэта зусім асобны помнік, адзначыў стараста і прапанаваў выкарыстаць сілуэт зубра у гербе павета, паколькі ранейшая пастанова Рады павета ў гэтай справе была ў вышэйшай інстанцыі адхілена па прычыне геральдычных хібаў.

Фундатарам помніка зубру ў Звя-рынцы ў 1862 годзе быў цар Аляксандр II. Паставлены ён зубру ў па-мяць палявання ад 1860 года, калі цар-скія паляўнічыя застрэлілі ў Белавеж-скай пушчы 20 зуброў. Помнік выве-зены быў у глыб Расіі ў пачатку I су-ветнай вайны. Вернуты польскім ула-дам пасля рэвалюцыі, раשэннем през-ідэнта Ігнацы Масціцкага апынуўся ў Спале, куды прыязджалі на паляванне міністры і дыпламаты і стаіць там па сённяшні дзень. Спробы вярнуць яго ў Звярынец закончыліся беспаспя-хова. Нядаўна паявілася прапанова зрабіць копію зубра са Спалы і пастано-

віць яго ў Звярынцы ў якасці туры-стычнага атракцыёна.

— Гэты зубр, які хочуць паставіць у Гайнайцы зусім непадобны на выяву зубра са Спалы і нельга яго атаясамлі-ваць са справай Звярынца, — заявіў гід і рэдактар „Гайнайскай газеты” Тадэ-уш Тапольскі, з якім згодны многія жы-хары Гайнайкі.

Інвестицыі на дарогах

Яшчэ ў мінулым годзе ўлады Гайнай-скага павета вырашилі купіць машины для пракладкі дарожнага палатна метадам патроенага ўмацавання грысам і асфальтавай эмульсіяй. У бягучым го-дзе працаўнікі Управы павятовых дарог выканалі падбудову на 13 км дарог на запланаваных 16 км і палажылі палатно метадам патроенага ўмацавання на 10 км, таксама на запланаваных 16 км. Сёлета дарожныя работы вяліся на вуліцы Варшаўскай у Гайнайцы, на якой быў выкананы каналізацыйны калектар (0,55 км) і пакладзены асфальт (1,1 км).

Бурлівую дыскусію выклікаў праект пастановы аб раздзеле датацыі з бю-джэту Гайнайскага павета для аргані-зацыі, якія не ўваходзяць у сектар пуб-лічных фінансаў. Рада абвінавачвалася ў нязгодных са сваёй ранейшай пастано-вой дзеяннях, прапанавалася амежаваць кампетэнцыі Управы на карысць Рады павета. Радныя вырашилі, што Управа павета можа раздзяляць дата-цыі велічынёю да 1 тысячы злотых са-мастойна і да 5 тысяч злотых пасля кан-сультацыі з адпаведнай камісіяй Рады. Большыя датацыі размяркоўваць будзе Рада павета.

Пасля пасяджэння радныя паехалі на дарогу Даратынка — Градочна і на месцы пазнаёміліся з рамонтам палатна ме-тадам патроенага ўмацавання з выкары-станнем грысу і асфальтавай эмульсіі і станоўча ацанілі яго выкананне.

Аляксей МАРОЗ

Аб'явы

Рэстаран „Toast” запрашае аргані-зацыю вяселлі. Тэл. 653 21 52; мабіль-нік: 0607 567 673.

Дапамагаюць пацярпелым ад паводкі

Жыхары Чыжоўскай гміны сабралі і пе-радалі пацярпелым ад сёлетнія паводкі ў Будзойскай гміне Сускага павета Мала-польскага ваяводства 7 565 злотых. Най-больш грошай далі жыхары Чыжоў, Ку-рашава, Кленік, Мора, Збуча, Шастакова, Койла і Асоўкі. З Чыжоўскай гміны ў Бу-дзова грузавікі павязуць яшчэ бульбу.

Таварыства „Рай” у Бельску-Падляш-скім сабрала для пацярпелых ад паводкі звыш тонны вопраткі, харчы, два хала-дзільнікі, тры пральныя машыны, тэлеві-зар і сафу. Гмінае ўпраўленне ў Бельску-Падляшкім сабрала 6 098 злотых. Усе гэ-тыя дары передалі пацярпелым ад павод-кі ў Хшанове.

(яш) Камп'ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая, Марыя Федарук.

Друкарня: „Orthodruk”, ul. Składowa 9, Bielystok.

Тэксты не замовіоных редакція не звра-са. Застрэга сабе роўнік праву скречанія і працаванія редакційнага текста не за-мовіоных. За тэсці ѿглосеў редакція не-поносіт адповідзяльнасці.

Prenumerata: 1. Термін вплаты на пренуме-рату на I квартал 2002 г. упływa 5 студзеня 2001 г. Вплаты пријмуюць урэзы pocztowe

Niva

ТЫДНЕВІК
БЕЛАРУСАЙ
У ПОЛЬШЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка „Niva”.

Старшыня: Яўген Міранович.

Адрас рэдакцыі: 15-959 Bielystok 2, ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (0 85) 743 50 22.

Internet: http://republika.pl/niva_bielastok/
E-mail: niva_bielastok@poczta.onet.pl

Zrealizowano przy pomocy finansowej Mi- nisterstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Галоўны рэдактар: Віталь Луба.

Сакратар рэдакцыі: Аляксандар Макс-мюк.

Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярбурская.

Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляксандар Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свя-рурская, Міраслава Лукша, Аляксей

Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шафран. Канцылярыя: Галіна Рамашка.

4. Prenumeratę można zamówić w redak- cji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wy- nosi 2,80 zł, a kwartalnie — 36,40 zł; z wy- syłką za granicę pocztą zwykłą — 4,10 (kwartalnie — 53,30), pocztą lotniczą: Еу-ropa — 4,70 (61,10), Амерыка PIn., Afryka — 5,30 (68,90), Амерыка PId., Środk., Az-ja — 5,90 (76,70), Australia — 7,70 (100,00). Wpłaty przyjmuje Rada Progra-mowa Tygodnika „Niwa”, Bielystok, ul. Zamenhofa 27, nr konta PBK S.A. XIII Od-dział Warszawa 11101053-16551-2700-1-67.

5.

2. Cena prenumeraty na I kwartał 2002 g. wynosi 19,50 zł.

3. Cena kwartalnej prenumeraty z wysy-łką za granicę pocztą zwykłą — 84,00; pocztą lotniczą Еу-ropa — 96,00; Амерыка PIn., Afryka — 5,30 (68,90), Амерыка PId., Środk., Az-ja — 5,90 (76,70), Australia — 7,70 (100,00). Wpłaty przyjmuje Rada Progra-mowa Tygodnika „Niwa”, Bielystok, ul. Zamenhofa 27, nr konta PBK S.A. XIII Od-dział Warszawa 11101053-16551-2700-1-67.

Ніўка

Вандал АРЛЯНСКІ

Перад выбарамі

Пасядалі як вароны музэыкі на голі.

Штосьці ім сягоння, браце, перасохла ў горле.

Кажуць, перад бурай палітычнай, браце,

Будуць гайвароны і крукі крыгачі.

„Чокака” адзін другому (што не кеміць праўды),
Быць крэллем у вочы, пяском сытаць даўкім.

Усё наваколле закідаюць глумам

I каркаць ды кракаць будуць тлустым тлумам.

A белым варонам веџер у дзюбы трубіць,

Aбо пад падхвосце паҳастаць ім любіць.

Як ні дзіва, варон белых шмат лятае ў свеце,

Толькі так іх урэдна ганяе той веџер.

A белым варонам не ўцячы ад чорных.

Бо кожная чорная ў сваю партыю горне.

Накаркае ў вушы, потым таўкнє ў дупу.

A сваё захочаши, дык дастанеш у лупу.

http://anekdotov.net/pic/photo/

Двухлітарная крыжаванка

1	4	2	13	3	7	4	8
10		5	1	6		15	
7	8	14		11	9		12
10	3					5	
11			16		12	13	
6		14		15			17
16		9		17	2		

Гарызантальна: 1. мясцовасць у Егіпце на месцы старажытных Фіваў з развалінамі храма Амона, 3. невялікая дэльталь для накручвання, 5. пацяпленне пасля марозу, 7. геаграфічная карта, 9. Эдуін, канадскі паэт (1883-1964), 10. сяброўка „Сталічнай”, 11. род дзяржавнага аб'яднання цюркскіх народаў, 12. прывабліванне падробленым голосам, 14. Дына, італьянскі пісьменнік (1906-72), 16. націск, 17. науচанне, вучоба.

Вертыкальна: 1. жудасная ўсходнесібірская рака, 2. старажытная месапатамская дзяржава Саргона I, 3. палярная нырцовавая качка, 4. камандзір батальёна, 6. хвойнае дрэва са спадаючай на зіму ігліцай і каштоўнай драўнінай,

8. паҳучая касметычна мазь, 9. праяўленне, незвычайнае здарэнне, 11. індзеец, пражываючы на паўночным заходзе Паўднёвой Амерыкі, 13. тата, 14. мяцеж, 15. зялённы водарасці, якія плаваюць густой масай у стаячай і маля праточнай вадзе.

(Ш)

Рашэнне крыжаванкі складуць літаратуры з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільнія рашэнні, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 32 нумара

Гарызантальна: асот, перац, аракул, гяур, Пегас, ласцік, пельмені, канал, аспірант, методыка, Адана, непаседа, сініца, Арава, ліфт, халера, Вісла, цень.

Вертыкальна: Венера, канапа, смяльчак, Тарле, мансі, куліч, селядзец, анфілада, Кама,nota, сажа, Этна, саксафон, Дарвін, навала, Міцар, Нігер, палац.

Рашэнне: Летам кожны кусцік начаваць пусціць.

Кніжныя ўзнагароды высылаем **Васілю Петручуку** з Беластока і **Казіміру Радашку** са Свебадзіцаў.

Добрае месца

Ці ляжыш, ці сядзіш, ці стаіш — усюды важнае месца. Здаецца, часам лепш добра стаяць, чым мулка легчы. Або сесці ў кампанію, з якой хутчэй сысці хочацца, калі не ўцячы, бе-ручы, як той казаў, „ногі за пас”. Але ж трэба і сесці, і пастаяць, і паляжаць. У жыцці, як і ў грамадстве, у позы розныя ўкладаем свае целы і псіхіку. А не там станеш, і, лічы, няма цябе. Не там цябе павесіць на сцяне ці плоце, або занізка, і ўжо па табе! Або на якуюсь падазроную канапу сядзеш, і твая ўся партыя — канапная, і твой твар — бы з тae палінелае, паношанае абіўкі. Нават калі вас трох пасадзяць на тую канапу, і кожны з вас — сапраўды харошы, а яшчэ і прыхарошаны, толькі цудам павісіце даўжэй на дошцы гонару. А калі і павісіце, абрыйднече прахожым. А калі ніжэй будзене да таго гледача (бо, усё ж, з народам усе хочаце быць бліжэй), то вам народ дамалюе, добра яшчэ, калі акуляры ці вусы, бо ж можа і вочы пракалоць, і дзірку выдзяўбіць ў месцы, дзе ў вас усміхаючыся электтарату рот (так помсліва страсцілі раты і вочы два кандыдуючыя з розных партый юрысты ў Беластоку). А занізка вісіш, дык цябе заклеяць іншым, можа, і лепшым, а, можа, маючым вышэйшых у сябрыне. Або зусім сарвуць. Якіх я файных паненак учора бачыў, валяючыся па тратуары ля разваливаючайся будынкі на рагу Мазавецкай і Вяслей! Сапраўды, красуні, і ляжалі мірна, тварык у тварык, абедзве з недалюбліваючыміся партый. Ага, добра час ад часу паказацца з сынком („Аддай свой голас на майго тату!”) — верыць у друкаванае той журналіст, што пагуляць хоча ў палітыка), або з сотовым телефонам: вось, панства дарагое, які я сучасны! Агата кажа на та-

кіх: „Глянь, Вандал, і гэты слухае загадаў зверху!” — бо ж часта такі кандыдат узнісць прытым вочы ў неба. Або спалены — іншымі? — палітык, што ад імя нашага ваяводства яшчэ раз хocha ў Варшавах пасядзець і пажондзіць, бо, незалежна ад смуроду, які за ім цягнецца, ён пажондныі добрыя ў яго вочы ў сетачцы ўдумлівых маршчын — за ім на плакаце ўесь Беласток, пазнаць можна па белым і чырвоным касцёле. Ды чаму ён адварнуўся плячыма да горада свайго дзяцінства?..

Калі пра касцёлы, дык заўсёды гэта месца добрае. Пад фарным, „чырвоным”, ужандуе дзяబёлай цётка, якой лепш пад паҳу не лезь. Не абвешана яна ні лістоўкамі, што збірае на хворых сваіх патомкаў, не падпраецца єўрапейскай палітыкай і ўцекамі ад войнаў; перажыла яна сваё за свой век. Але месца трymае, і ўмее за яго біцца. Збірае гроши ў бляшанку. Не наша справа, на што. Хочаш, укінь мядзяк, хочаш — мінай, не ўзрайся ў яе патрапаную ды злосную фізіяномію. Хто праходзіць каля цёткі, робіцца ў нечым да яе падобны — сам сябре я ўбачыў у вітрыне крамы „Спорлем”! І тут я пачуў бабскі віск. Думаю, адбираюць бабулі крывавы грош! Ды дзе там, не яна гэта вішчала! Іншая бабця, відаць, нетутэйшая, з торбачкай на спіне, лямантавала пад калком пастаяннае жабрачки. Знай сваё месца! Не лезь у чужы інтэрэс! І так імперыялістычная цяга тоўстае цёткі з бляшанкай давяла да таго, што я перастаў паважаць яе бяду і нават уцешыўся б, каб тая маленъкая пакрыўджаная бабулька ўсё ж пераехала сваёй палачкай па нахабнай мордзе. Са мому мне неяк не гадзілася ўмешвацца ў такую палітыку.

Вандал АРЛЯНСКІ

„Даўцины” Андрэя Гаўрылюка

Жонка загадвае мужу:

— Схадзі ў краму і купі бутэльку алею!

Муж пайшоў і праз нейкі час вяртаецца.

— Купіў? — пытае жонка.

— Бутэльку купіў, але на алей не хапіла.

* * *

— Чаму ніколі мяне не спытаеш, як я сябре адчуваю?

— А як чуешся?

— Лепш не пытай.

* * *

Гутараць два дырэкторы:

— Што ты робіш, што твае працаўнікі такія пунктуальныя?

— Гэта вельмі проста: у мяне двацаць служачых і толькі пятнаццаць офицай.

* * *

Пасля вяселля маці маладухі не можа стрымацца ад слёз.

— Не плач, — сцяшае яе муж, — патрацілі дачку, але цяпер заўсёды будзешмагчы карыстацца свабодным туалетам.

* * *

Сын паказвае бацьку здымак свайї нарачонай:

— Як табе падабаецца? — пытае.

— Ой, сыночку, — адказвае бацька, — яна мусіць быць вельмі багатай.

* * *

— Мамачка, ці лёгка стрымаць тайну?

— Не ведаю, дочанька; я ніколі не прарабавала.

Між сяброўкамі:

— Мой муж з'яўляецца найвярнейшым мужчынам у свеце, цярплівы ён і спакойны дамасед, хаця здараецца мне падзраваць, што ён папросту — гультай.

* * *

— Гэта кашуля вельмі моцная, — расхвальвае прадаўшчыца ў краме. — Яна не баіцца ні мыцца, ні паласкання; яна праста смяеца ў пральнай машыне.

— Ведаю, — адказвае пакупнік, — ужо некалькі такіх кашуль ляснула мне ад смеху.

* * *

Кавалер звяртаецца да бацькі нарачонай:

— Прашу руку вашай дачкі.

— А маеш маёнтак?

— Я хачу з вашаю дачкой ажаніцца, а не яе купіць.